

PROVINCIAAL
PLATTELANDS-
ONTWIKKELINGSPLAN
2014-2020
update 2016

1 VISIE

INLEIDING	7
VERSTERKEN VAN DE OMGEVINGSKwaliteit	7
1.2.1 Een dynamisch productiegebied.....	8
1.2.2 Een kwalitatief woon- en leefgebied.....	8
1.2.3 Een gemeenschappelijke ruimte voor... ..	9
de hele samenleving	
1.2.4 Geïntegreerde plattelandsontwikkeling.....	9
1.2.5 Hefboomwerking.....	9

2 DOEL- STELLINGEN

OVERZICHT	13
THEMATISCHE DOELSTELLINGEN	13
2.2.1 Doelstelling 1 (D1): Ondersteunen van kwaliteitsvol	13
ondernemerschap in het landelijk gebied	
2.2.2 Doelstelling 2 (D2): De open ruimte vrijwaren.....	17
en de beleving verhogen	
2.2.3 Doelstelling 3 (D3): Welzijn op het platteland verhogen.....	19
BIJKOMENDE DOELSTELLINGEN VOOR DE PLATTELANDSPROJECTEN	21
2.3.1 Geïntegreerd.....	21
2.3.2 Hefboomwerking.....	21
2.3.3 Gebiedsgericht.....	21
2.3.4 Linkmetlandbouw.....	21

3 UITVOERING EN BEHEER

ONDERSTEUNING VANUIT PDPO EN PLATTELAND PLUS	25
3.1.1 Plattelandsontwikkeling in uitvoering van	28
het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	
3.1.2 Plattelandsontwikkeling in uitvoering van Platteland Plus.....	32
PLATTELANDSONTWIKKELING IN UITVOERING VAN	34
FLANKERENDE (SECTORALE) DOELSTELLINGEN EN PROGRAMMA'S	
TOEPASSINGSGEBIEDEN	34
BEOORDELINGSCriteria	36
3.4.1 Inhoudelijke beoordelingscriteria.....	37
3.4.2 Procesmatige beoordelingscriteria.....	37
3.4.3 Indicatoren.....	37

Het Limburgse platteland is in evolutie. Met meer dan 83 000 hectare aan landbouwgronden blijft de agrarische sector een belangrijke ruimtelijke én economische speler. Maar het Limburgse platteland is multifunctioneel: er wordt gewoond en gewerkt, maar er wordt ook gewandeld, gefietst, gelogeed, gespeeld, gezorgd ... Zowel bewoners als bezoekers van het buitengebied verdienen een kwaliteitsvol en leefbaar platteland.

De voorbij jaren heeft de provincie Limburg een sterk beleid inzake plattelandontwikkeling uitgewerkt. Mede dankzij de inzet van Europese, Vlaamse en provinciale financiering konden in de afgelopen jaren een groot aantal plattelandprojecten worden gerealiseerd. In de vorige programmaperiode werden meer dan 110 plattelandprojecten gerealiseerd, goed voor een investering van meer dan 13 miljoen euro.

De provincies behouden hun voortrekkersrol inzake plattelandontwikkeling en zullen ook de komende jaren fors investeren in het platteland. Samen met Europa en Vlaanderen voorzien we de komende 5 jaar meer dan 9 miljoen euro voor de uitvoering van kwaliteitsvolle plattelandprojecten binnen het Vlaams Programma voor Plattelandontwikkeling (PDPO III). Daarbovenop voorziet de provincie samen met Vlaanderen nog eens 3,4 miljoen euro voor “PlattelandPlus”, een pijler die specifiek inzet op gebiedsgerichte plattelandontwikkeling.

Via verschillende programma's en maatregelen geeft de provincie uitvoering aan het Europese en Vlaamse beleid, maar leggen we ook eigen accenten, typisch voor Limburg. Deze accenten zijn terug te vinden in dit “Provinciaal Plattelandontwikkelingsplan”. Drie thematische doelstellingen vormen de rode draad doorheen het plattelandbeleid tot 2020: open ruimte vrijwaren en beleving verhogen, kwaliteitsvol ondernemerschap in het landelijk gebied ondersteunen en welzijn op het platteland verhogen.

Om deze doelstellingen te realiseren werken we over de beleidsdomeinen en over de bestuurlijke grenzen heen. Samen met de Limburgse gemeenten en de vele andere plattelandsactoren streven wij naar duurzame projecten met een duidelijke hefboomwerking.

Inge Moors ,
gedeputeerde voor Ruimtelijke Ordening, Landbouw en Platteland

1 VISIE

1.1	INLEIDING.....	7
1.2	VERSTERKEN VAN DE OMGEVINGSKWALITEIT.....	7
	1.2.1 Een dynamisch productiegebied.....	8
	1.2.2 Een kwalitatief woon- en leefgebied.....	8
	1.2.3 Een gemeenschappelijke ruimte voor.....	9
	de hele samenleving	
	1.2.4 Geïntegreerde plattelandsontwikkeling.....	9
	1.2.5 Hefboomwerking.....	9

1.1 Inleiding

Het Limburgse platteland wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid in voorkomen, functies en schaal, met sterk herkenbare regio's, zoals Haspengouw, Maasland en Kempen. Elke regio heeft zijn eigen identiteit en geeft een eigen invulling aan landbouw, natuur, landschap, woonomgeving en recreatief medegebruik. De SWOT-analyse toont aan dat het Limburgse platteland een aantal belangrijke kwaliteiten heeft waaronder een sterke land- en tuinbouwsector (met onder meer fruit, groenten, melkvee, ...), relatief grote aaneengesloten open-ruimte gebieden, belangrijke erfgoedwaarden en een sterk ontwikkelde toeristisch-recreatieve sector. De betrokkenheid van de bewoners op de lokale woonomgeving is groot, het verenigingsleven leeft en nieuwe vormen van engagement (dorpsraden, ...) zijn populair. Dit vormt de basis voor de sterke waardering van bewoners en bezoekers voor het buitengebied.

Dit gewaardeerde plattelandsbeeld staat echter onder druk. Het platteland in Limburg is de laatste decennia sterk gewijzigd. Deze dynamiek uit zich op economisch, maatschappelijk en ruimtelijk vlak.

- De provincie Limburg heeft te kampen met relatief hoge werkloosheidsgraad en de tewerkstelling in de landbouwsector neemt af. Factoren zoals het onstabiel inkomen, het onvoorspelbare economische klimaat, ziekterisico's, ... maken de toekomst voor landbouwbedrijven onzeker. Het aantal landbouwbedrijven neemt sterk af en gelijktijdig neemt de schaal van de bedrijven toe. Door de schaalvergroting in de landbouwsector wijzigt het landschap sterk en vermindert de band van de plattelandsbewoners met landbouw.
- Ook de maatschappelijke veranderingen zijn erg ingrijpend. Door de toenemende mobiliteit is de geografische verankering van landelijke gemeenschappen sterk verminderd. Bewoners werken vaak elders en gebruiken daar goederen en diensten. Hierdoor verschaalt het aanbod in de eigen woonomgeving. De verstedelijking van het platteland neemt toe. De impact van deze wijzigingen op de maatschappelijke verhoudingen en het sociaal netwerk is groot.
- De gewijzigde economische en maatschappelijke verhoudingen leiden tot een ander ruimtelijk en landschappelijk beeld. De kenmerkende kleinschaligheid en de herkenbare identiteit staan onder druk. Hierdoor dreigt het platteland aan aantrekkelijkheid in te boeten.

Evoluties van schaalvergroting, verstedelijking en wijzigende economische en maatschappelijke verhoudingen bieden echter ook kansen om de omgevingskwaliteit van het platteland te gaan versterken en nieuwe impulsen te geven. In Limburg zijn de stedelijke en landelijke gebieden morfologisch en functioneel sterk verweven. De verbondenheid wordt bepaald door de gerichtheid van het platteland op de steden voor tewerkstelling, cultuur en handel. De steden zijn van het platteland afhankelijk voor de voedselproductie en gebruiken het cultuurlandschap voor sport en recreatie. Deze relatie kan nog versterkt worden door het verder ontwikkelen van landschapsbeheer, hoevetoeisme, hoeveverkoop en het aanbieden van nieuwe vormen van zorg en dienstverlening. Plattelandsontwikkeling kan deze ontwikkelingen faciliteren, bespoedigen en begeleiden. Landbouwers zijn belangrijke spelers in deze ontwikkeling en veel van hen hebben al diverse verbredingsactiviteiten opgestart die gericht zijn op deze nieuwe relatie.

Initiatieven zoals het Agropolis project vanuit SALK bieden kansen om de landbouwsector verder te vernieuwen, te professionaliseren en te verduurzamen. Er kan nog een sterke inhaalbeweging gemaakt worden met betrekking tot productinnovatie, korte keten, waterbeheer, erosiebestrijding en het verminderen van de milieudruk. Het Vlaamse plattelandsontwikkelingsplan reikt een kader aan om de kansen tot vernieuwing optimaal te benutten. Het provinciale plan beantwoordt de Limburgse noden en behoeften. De visie vormt de basis voor zowel de thematische als de procesmatige inhoud van het provinciale plattelandsontwikkelingsplan. Dit plan kan weliswaar de doelstellingen vanuit PDPO niet wijzigen, wel meer gebiedsgericht sturen om de omgevingskwaliteit van het Limburgse platteland te versterken.

1.2 Versterken van de omgevingskwaliteit

Het platteland heeft een belangrijk aantal primaire taken in de snel wijzigende leefomgeving. Het platteland moet duurzaam voedsel produceren, de biodiversiteit garanderen, milieukwaliteit verhogen, ruimte voor waterberging bieden en de waterbevoorrading vrijwaren. Het platteland is tevens een ruimte waar mensen wonen, werken en recreëren. Om de kwaliteit van dit gebruik te verzekeren moet de omgevingskwaliteit gegarandeerd worden.

De invulling van omgevingskwaliteit is maatwerk en moet voor elke omgeving gebiedsgericht bepaald worden. Een plattellandsgebied wordt hierbij bepaald door het voorkomen en de werking van de open ruimte, de kwaliteit van de infrastructuur en het aanbod van diensten en tewerkstelling of ruimer gesteld door ruimtelijke, ecologische, sociaal-culturele en economische aspecten. Landbouw blijft belangrijk in het versterken van de verwevenheid van functies. Een goede relatie tussen landbouw en andere functies is een randvoorwaarde voor succes.

Algemeen kan gesteld worden dat het versterken van omgevingskwaliteit betrekking heeft op een simultane versterking van het platteland in Limburg als:

- 1 een dynamisch productiegebied
- 2 een kwalitatief woon- en leefgebied
- 3 een gemeenschappelijke ruimte voor de hele samenleving.

1.2.1 Een dynamisch productiegebied

... tewerkstelling, rurale ondernemers, toerisme, innovatie, korte keten ...

Het Limburgse platteland kent een aantal sterke economische sectoren, zoals land- en tuinbouw, toerisme en recreatie. Het plattellandsbeleid streeft naar een dynamisch productiegebied, met een stabiele werkgelegenheid door het versterken van deze sectoren via vernieuwing, innovatienetwerken en nieuwe samenwerkingsvormen. Deze vernieuwing wordt via pilootprojecten gestimuleerd. Dit kan zich uiten op vlak van:

- een versterking en verdere uitbouw van de verticale landbouwverbreding: een diversificatie van landbouwactiviteiten op vlak van productie, verwerking, verkoop en toelevering kan de economische positie van de Limburgse landbouw verder bestendigen en op kwaliteitsvolle wijze ontwikkelen. Dit beleid wordt gerealiseerd door de ontwikkeling en toepassing van kennis en praktijkonderzoek naar nieuwe teelten en productietechnieken (bv. in relatie tot milieuvriendelijke technieken, eco-efficiëntie en biolandbouw), het versterken van korte ketens en het creëren van nieuwe afzetmarkten, ...
- een versterking en verdere uitbouw van de horizontale landbouwverbreding (van “agrarische economie” naar ‘plattelandseconomie’): landbouwers kunnen hun inkomen diversifiëren via nieuwe activiteiten en het aanbieden van diensten die tegelijkertijd een economische, ecologische of sociale stimulans kun-

nen geven aan het platteland. Voorbeelden zijn landschapsbeheer, hoevertoerisme, educatie op de boerderij, zorgboerderijen, ... De participatie van de land- en tuinbouwers in de hedendaagse ontwikkelingen op het platteland kan verhoogd worden via informatie en sensibilisatie, het verspreiden van goede voorbeeldprojecten en het delen van ervaringen van andere landbouwers.

- duurzaam ondernemen door samenwerking: de landbouwsector is uiteraard niet de enige economische speler op het platteland. Sectoroverschrijdende samenwerking met niet-agrarische ondernemers kan een belangrijke meerwaarde bieden om het platteland economisch te versterken en innovatieve projecten te realiseren. Een te strikte landbouwbenadering van het platteland leidt tot een onderbenutting van opportuniteiten. Een versterkte samenwerking tussen toerisme en landbouw creëert bijvoorbeeld kansen om nieuwe gebiedseigen vormen van plattellandsbeleving te ontwikkelen. Ook andere vormen van ondernemerschap, paardenhouderij, zorg- en dienstverlening, ICT, sociale tewerkstelling, ...) kunnen plattellandsontwikkeling verder vorm geven.

1.2.2 Een kwalitatief woon- en leefgebied

... ecologie, open ruimte, landschapsbeheer, recreatie en beleving, imago, identiteit ...

De typische en waardevolle Limburgse natuurlijke, landschappelijke en culturele rijkdommen worden beschermd en versterkt, zodat iedereen hier van kan blijven genieten. Een duurzaam behoud van een kwalitatief woon- en leefgebied vereist een duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen en een verhoogde betrokkenheid van de bewoners en gebruikers van het platteland met de omgeving. Een sterkere identificatie van bewoners en gebruikers is een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van een kwalitatief woon- en leefgebied.

Een kwalitatieve omgeving creëren, vereist actie. Er moet gewerkt worden aan het behouden van het kenmerkende landschap en het herstel van ecologische en culturele waarden. Tevens moet de verbondenheid van de plattellandsbewoners- en gebruikers met de streek versterkt worden. Een kwaliteitsvol, leefbaar en dynamisch Limburgs platteland kan gecreëerd worden door:

- het maatschappelijke draagvlak van de land- en tuinbouwsector te versterken, door bewoners en bezoekers te informeren over de rol van de land- en tuinbouwer als beheerder van het platteland

- door een actief landschapsbeheer, ecosysteemdiensten, functionele agrobiodiversiteit en groenblauwe diensten (bv. ruimte voor waterbeheer en waterberging, ...)
- door de landschapsbeleving voor bewoners, ondernemers, recreanten en genietters te versterken
- het beheer van gebieden te verduurzamen door bewoners, landbouwers en vrijwilligers te betrekken in de nazorg van projecten
- de ruimte rationeel te gebruiken. Dit kan door een zuinig en meervoudig ruimtegebruik van zowel open ruimte als gebouwen en door een meer verantwoorde inplanting van gebouwen, constructies en activiteiten
- landbouw is een belangrijke ruimtegebruiker van het Limburgse platteland. Door landbouw meer te betrekken in landschapsbeheer, -beleving en ruimtegebruik kunnen belangrijke meerwaarden aan de plattelandsontwikkeling gecreëerd worden.

1.2.3 Een gemeenschappelijke ruimte voor de hele samenleving

... sociaal, gemeenschap, zorg, diensten, verenigingsleven ...

De verbondenheid met het platteland kan bijkomend versterkt worden door het verbeteren van de noodzakelijke randvoorwaarden voor een aangename en leefbare plattelandsomgeving, door het verminderen van plattelandsarmoede en -vereenzaming, door het verzekeren van een brede bevolkingssamenstelling, het creëren van aangename woon- en leefomgevingen en door het versterken van het lokale verenigingsleven. Daarom moet voldoende aandacht besteed worden aan:

- het garanderen van een voldoende aanwezigheid of bereikbaarheid van basisvoorzieningen (fysiek of digitaal), zowel commerciële als sociale dienstverlening (bij voorkeur geclusterd)
- het aanbieden van voldoende mobiliteitsvoorzieningen
- het ondersteunen van het gevarieerde verenigingsleven
- het garanderen van een brede bevolkingssamenstelling door het behouden van en het aantrekken van bewoners die bewust kiezen om op het platteland te wonen. Dit kan door het aanbieden van diensten en infrastructuur waar (jonge) gezinnen interesse voor hebben (levering aan huis, kinderopvang, aangename leefomgeving, hoge belevingswaarde en een meervoudig gebruik van het landschap ...).

1.2.4 Geïntegreerde plattelandsontwikkeling

Limburg streeft naar een **geïntegreerde aanpak** van plattelandsontwikkeling. Projecten rond plattelandsontwikkeling zetten bij voorkeur in op sectoroverschrijdende gebiedsgerichte doelstellingen die een regio vanuit verschillende invalshoeken kunnen versterken. Voor elke omgeving kunnen gebiedsgerichte doelstellingen geformuleerd worden waardoor middelen gericht ingezet worden. Dit betekent dat er **tussen de verschillende beleidsvelden en actoren samengewerkt moet worden waardoor dwarsverbanden tussen de verschillende beleidsdomeinen gelegd worden**. Lokale actoren, zoals gemeenten, de betrokken doelgroepen en ondernemers worden bij voorkeur van in het begin van de acties maximaal betrokken.

1.2.5 Hefboomwerking

De middelen van het provinciale plattelandsbeleid zijn beperkt. Daarom wordt bewust gekozen om hefboomprojecten te stimuleren. Projecten met een hefboomwerking versterken het platteland op een geïntegreerde wijze en hebben bij voorkeur een speerpunt- of voorbeeldfunctie. Hefboomprojecten creëren door de uitvoering meerwaarden voor het platteland (onder meer door bijkomende inkomsten uit toerisme, nieuwe activiteiten van landbouwers die hierdoor ook hun (verbredings)activiteiten kunnen voortzetten in de toekomst, ...) en besteden voldoende aandacht aan een lange termijn leefbaarheid van het project zelf. Hefboomprojecten zijn vernieuwend, structureel verankerd, betrekken de juiste actoren en garanderen beheer en nazorg na afloop van de subsidie. De hefboomwerking wordt ook gerealiseerd door de communicatie. Na het project wordt er gericht gecommuniceerd naar (potentieel) geïnteresseerden. Baten en ervaringen worden kenbaar gemaakt met als doel de uitvoering van andere initiatieven te stimuleren.

2 DOEL- STELLINGEN

2.1	OVERZICHT	13
2.2	THEMATISCHE DOELSTELLINGEN	13
	2.2.1 Doelstelling 1 (D1): Ondersteunen van kwaliteitsvol13	
	ondernemerschap in het landelijk gebied	
	2.2.2 Doelstelling 2 (D2): De open ruimte vrijwaren.....17	
	en de beleving verhogen	
	2.2.3 Doelstelling 3 (D3): Welzijn op het platteland verhogen.....19	
2.3	BIJKOMENDE DOELSTELLINGEN VOOR DE PLATTELANDSPROJECTEN	21
	2.3.1 Geïntegreerd.....	21
	2.3.2 Hefboomwerking.....	21
	2.3.3 Gebiedsgericht.....	21
	2.3.4 Link met landbouw.....	21

2.1 Overzicht

De **thematische doelstellingen** van het provinciale plattelandsontwikkelingsplan concretiseren bovenstaande visie en geven voorbeelden van resultaatgerichte acties die binnen het plattelandsbeleid van de provincie Limburg een plaats kunnen krijgen.

- **D1:** “ondersteunen van kwaliteitsvol ondernemerschap in het landelijk gebied” geeft in grote mate vertaling aan de visie rond een dynamisch productiegebied
- **D2:** “de open ruimte vrijwaren en de beleving verhogen” heeft betrekking op het realiseren van een kwalitatief woon- en leefgebied
- **D3:** “welzijn op het platteland verhogen” handelt over het creëren van een gemeenschappelijke ruimte voor de hele samenleving met aandacht voor kwetsbare groepen.

De **procesmatige doelstellingen** (“geïntegreerd, hefboomwerking, gebiedsgericht en link met landbouw”) geven aan welke procesmatige aandachtspunten belangrijk zijn binnen een Limburgs plattelandsproject.

De geformuleerde doelstellingen zijn gebaseerd op enerzijds het Europese en Vlaamse kader van PDPO, an-

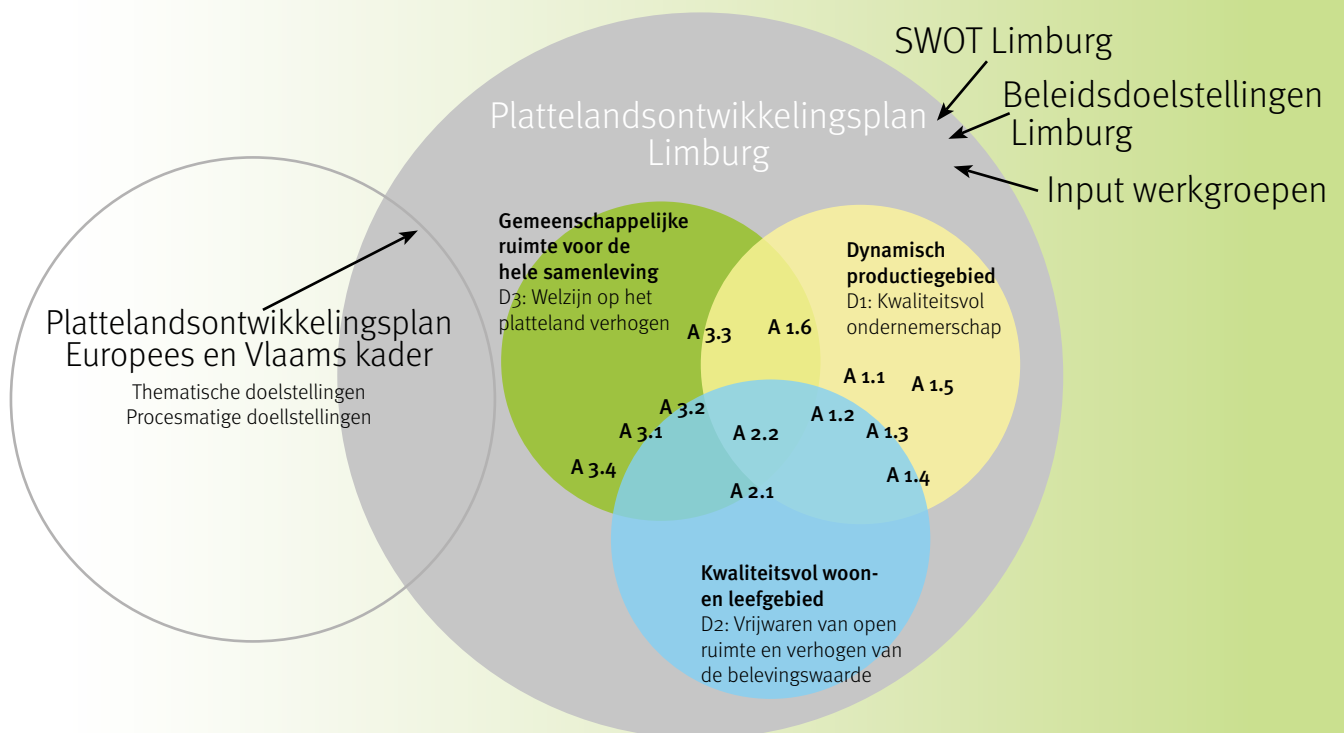
derzijds op de SWOT-analyse, de beleidsdoelstellingen van de provincie en input vanuit de werkgroepen. De thematische doelstellingen, de mogelijke acties en de procesmatige doelstellingen worden hieronder verder beschreven.

Dit hoofdstuk is van toepassing op het volledige plattelandsbeleid van de provincie Limburg. In dit hoofdstuk wordt daarom niet ingegaan op de toewijzing naar verschillende instrumenten die kunnen bijdragen tot de realisatie van de doelstellingen voor het Limburgse platteland. Dit laatste wordt uitgewerkt in het hoofdstuk met betrekking tot de uitvoering en het beheer.

2.2 Thematische doelstellingen

2.2.1 Doelstelling 1 (D1): Ondersteunen van kwaliteitsvol ondernemerschap in het landelijk gebied

Door het verbreden en diversifiëren van de plattelands-economie worden tewerkstelling, verweving van functies en dynamische ontwikkelingen behouden. Belangrijke aandacht gaat binnen deze doelstelling uit naar het versterken van de landbouwsector in verticale en

horizontale zin (succesvol ondernemen), met aandacht voor duurzaam beheer van de natuurlijke hulpbronnen (duurzaam ondernemen). Landbouw blijft een belangrijke sector maar kan de economische ontwikkeling op het platteland echter niet alleen dragen. Kleine ondernemingen en zelfstandige beroepen dragen bij aan de economische ontwikkeling en het aanbieden van producten en diensten en het creëren van tewerkstelling.

ACTIE 1.1

De landbouwsector versterken via innovaties in verticale verbreding

Door innovaties in verticale verbreding worden gewassen en grondstoffen bewerkt en verwerkt waardoor toegevoegde waarde en tewerkstelling gecreëerd wordt. De natuurlijke hulpbronnen als primaire productiefactoren van de landbouw worden versterkt. De landbouwketen wordt verlengd in een bedrijf of door samenwerking van bedrijven. Een gediversifieerde landbouw past in de nieuwe kwaliteits- en identiteitsverwachtingen over het platteland. De diversificatie leidt tot een nieuwe dynamiek.

Toeristen, recreanten en bewoners hechten steeds meer belang aan authenticiteit en beleving. De waardering en vraag naar authentieke lokale producten neemt toe. Door het verbreden van het aanbod en het innoveren van het management kunnen de doelgroepen beter bereikt worden. Door het zelf verkopen van producten die op de hoeve geproduceerd worden, wordt de keten van producent tot consument ingekort. De verkochte producten kunnen zowel vers als verwerkt zijn. De distributie van korte ketenproducten kan zowel verticaal, horizontaal en organisatorisch verbeterd worden. Initiatieven ter ondersteuning van hoeve- en streekproducten moeten beter begeleid worden.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- versterken van innovaties en ondernemerschap vanuit bestaande initiatieven zoals proefprojecten van duurzame landbouw (zoals onder meer onkruidbestrijding, compostering, ploegloos telen, zaadteelt, nutriëntenbeheer, verbetering van waterkwaliteit, bestuivervriendelijke landbouw, ziekteresistente en klimaatresistente dier- en plantenrassen, natuurvriendelijke teelten en

producten, ...)

- stimuleren van bijscholing en managementassistentie en het verhogen van de participatie van landbouwers aan nieuwe ontwikkelingen door gericht te informeren en te sensibiliseren
- netwerkvorming tussen producenten en verwerkers van agrarische producten stimuleren en opbouwen van netwerken van bedrijven in nieuwe product-markt-combinaties
- herstellen van de bodemvruchtbaarheid door het creëren van duurzame humusopbouw (bv. gebruik van gecomposteerd organisch materiaal en vaste mest, ...)
- stimuleren van het nemen van preventieve maatregelen met betrekking tot erosiebestrijding onder meer door het beperken van de aanvoer van sediment naar waterlopen en rioleringen
- individuele begeleiding van landbouwers bij het inplanten van nieuwe gebouwen en constructies¹
- creëren van ruimere ontwikkelingsmogelijkheden voor landbouwers nabij woongebied
- marketing, optimaliseren en versterken van de distributie van streekproducten.

ACTIE 1.2

De landbouwsector versterken via innovaties in horizontale verbreding

Met een horizontale diversificatie worden naast de zuivere landbouwactiviteiten op een landbouwbedrijf ook andere activiteiten ontwikkeld. Zorgboerderijen van- gen zorgbehoevenden (mensen met een mentale of fysieke beperking, ouderen, psychiatrische patiënten, langdurig werklozen, ...) op en geven deze een zinvolle tijdsbesteding. Door het verbreden van activiteiten kunnen landbouwers hun inkomen verhogen zonder de landbouwactiviteit te verdringen. Landbouwers kunnen ingeschakeld worden in het beheer van het landelijk gebied (agrarisch natuurbeheer, beheer van openbare ruimte) wanneer de uitvoering van die taken door openbare besturen uitbesteed wordt. Landbouwers kunnen ook nieuwe activiteiten ontwikkelen zoals hoefveterisme en de verkoop van hoeveproducten. Een verruimd aanbod van activiteiten en diensten op het landbouwbedrijf kan leiden tot meer bezoekers die langer verblij-

¹ Initiatieven met betrekking tot het verfraaien van de omgeving van agrarische gebouwen en constructies zijn gekend (erfplanting, ...). Er is echter ook nood aan een beleidskaderen begeleiding van landbouwers met een uitbreidingsbehoefte in de omgeving van woongebied. Hiervoor kunnen een methodologie en goede praktijkvoorbeelden uitgewerkt worden.

ven, sneller terugkeren en meer uitgeven.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- sterker betrekken van landbouwers in het beheer van het openbaar domein en landschap via ecosysteemdiensten en zogenaamde “groene diensten” zoals het beheren van houtkanten, mechanische onkruidbestrijding, sneeuw ruimen, bermen maaien, onkruid borstelen, ...
- betrekken van landbouwers in zogenaamde “blauwe diensten” en ecosysteemdiensten zoals het beheer van waterlopen, waterberging, het beheren van valleigebieden, ...
- aanbieden en uitbreiden van educatieve activiteiten (landbouwbedrijven en platteland)
- vorming en begeleiding van landbouwbedrijven die met nieuwe activiteiten willen starten
- sterker betrekken van landbouwers in bodem- en waterbeheer door het onderhoud van erosiebestrijdingstroken, het onderhoud van grachten, het garanderen van de waterberging door het uitbesteden van taken na vormingsactiviteiten
- betrekken van landbouwers bij en verbinden van maatregelen inzake erosiebestrijding mét het behoud en de verbetering van de biodiversiteit onder meer door de aanleg van grasbufferzones, het aanplanten en beheren van kleine landschapselementen, het creëren van damconstructies met erosiepoelen, het inrichten en beheren van bufferbekkens, ...
- nieuwe beheersovereenkomsten op niveau Vlaanderen
- onderzoek en ontwikkeling.

ACTIE 1.3

Reduceren van emissies en ondersteunen van energieproductie

Landbouw is mede verantwoordelijk voor de uitstoot van CO₂ - emissies. Initiatieven die een bijdrage leveren om deze uitstoot te beperken of te compenseren zijn wenselijk. De energiebehoefte van sommige deelsectoren van de landbouw is groot. Er is een behoefte aan het faciliteren van de uitvoering van kleinschalige en vernieuwende maatregelen die leiden tot een dalend energiegebruik. De landbouwsector en het platteland bieden tevens opties voor een alternatieve energieproductie. De aard en schaal van deze productie kan sterk variëren. Initiatieven moeten in het landschap ingepast kunnen worden en economisch haalbaar zijn.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- innovaties met betrekking tot het beperken van de CO₂ - emissies stimuleren (bv. aangepaste productie en verwerking van grondstoffen, ...)
- duurzame energieproductie in de landbouw ondersteunen
- verhogen van de opname van koolstof in de bodem door technieken van duurzaam landbeheer
- uitvoeren van voorbeeldprojecten zoals een emissiearme aanwending van dierlijke mest, het regionaal beter op elkaar afstemmen van vraag en aanbod van producten ...
- energiebewust boeren: landbouwers sensibiliseren en begeleiden inzake energiebesparing en inzet van alternatieve energie.

ACTIE 1.4

Toerisme en recreatie verder ontwikkelen, versterken van de distributie van landbouw en streekproducten

Toerisme en recreatie dragen in een belangrijke mate bij tot de tewerkstelling op het platteland. Een groot deel van de taken kan uitgevoerd worden door mensen met een kwetsbaar profiel op de arbeidsmarkt. Deze actie is gericht op het verhogen van de tewerkstelling waardoor arbeidsmarktzwakke personen in het buitengebied meer alternatieven krijgen voor tewerkstelling. Deze tewerkstelling is vaak deeltijds en seizoensgebonden.

De acties zijn vooral gericht op het versterken en verbreden van de beleving door de authenticiteit van regio's en landschappen en de daaraan verbonden streekproducten sterker te beklemtonen. Bestaande toeristisch-recreatieve structuren kunnen aangepast of aangevuld worden met doel het aanbod en de variatie te verhogen. Een sterkere samenwerking tussen verschillende actoren en diensten kan het aanbod beter kenbaar maken en net- en ketenwerking versterken waardoor het toeristisch-recreatief potentieel verder geoptimaliseerd wordt. Een sterkere vertrouwdheid en waardering voor het platteland moet leiden tot een toename van de productie en consumptie van hoeve- en streekproducten.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- initiatieven met als doel de recreatieve beleving te verbreden en te versterken, zoals het introduceren van innovatieve duiding die de waarde en authenticiteit van (landbouw)landschappen in beeld brengen

- de streekeigen attracties sterker benutten en ontwikkelen (bloesems én oogst in Haspengouw, asperges in Kinrooi, melk en ijs in de omgeving van Peer en de Maasvallei, Haspengouw / melkvee in Noordoost-Limburg, ...)
- het platteland beter ontsluiten voor de verschillende gebruikers, verbreden van doelgroepen (bv. multifunctioneel gebruik van bestaande paden en wegen) en van het gebruik en het comfort van de toeristisch-recreatieve infrastructuur (bv. netwerken verfijnen, infrastructuur langs netwerken vernieuwen of uitbreiden, ...)
- verbreding en verdieping van bestaande toeristisch-recreatieve structuren zoals het fietsknooppunten-netwerk, het ruiternetwerk, het wandelnetwerk, ...
- versterken van organisatie, communicatie en samenwerking tussen uitbaters en organisatoren van attracties en actoren die actief zijn in toerisme en recreatie
- bevorderen van de kwaliteit, de organisatie, communicatie en samenwerking van logies op het platteland
- stimuleren en versterken van de verwerking en verdeling van hoeve- en streekproducten
- optimaliseren en versterken van de distributie van landbouw- en streekproducten (bv. verhoging aantal verkooppunten, digitaal aanbod & afhaalpunten, integratie aanbod in supermarkten en kleine winkels
- erfgoed in functie van een toeristische meerwaarde (bv. cultuurhistorisch erfgoed, immaterieel erfgoed, natuurlijk erfgoed, landbouwkundig erfgoed, restauratie van typische en beeldbepalende erfgoedelementen voor het platteland,...) in stand houden en beter ontsluiten.

ACTIE 1.5

Innovatief ondernemerschap stimuleren

Innovatief ondernemerschap verbetert het concurrentievermogen van het platteland en leidt tot een verhoogde tewerkstelling. Innovatief ondernemerschap wordt gestimuleerd door samenwerkingsverbanden en netwerkvorming tussen ondernemers onderling, overheden en kennisinstellingen te versterken.

Innovatie leidt tot een betere kwaliteit van producten en meer efficiënte productieprocessen. Ondernemers kunnen ondersteund worden in het ontwikkelen of toepassen van vernieuwingen. De diversificatie van de plattelandseconomie vergroot het economisch draagvlak.

Traditionele, vaak uitdovende ambachten kunnen door innovatie, verbreding en verdieping van de activiteiten een nieuwe stimulans krijgen. Er kunnen onder meer nieuwe diensten ontwikkeld worden die gericht zijn op:

- de eigenheid van het landschap (outdoor activiteiten, ontspanning en recreatie,...) deze diensten zijn vooral gericht op de bewoners van stedelijke gebieden
- het aanbieden van een nieuwe dienstverlening (e-services)
- of het bundelen van activiteiten waardoor netwerking en schaalvoordelen kunnen ontstaan.

Nieuwe ontwikkelingen kunnen ook ondersteund worden door een meervoudig gebruik van gebouwen of het toewijzen van nieuwe zone-eigen functies aan bestaande gebouwen.

De tewerkstelling wordt eveneens gestimuleerd door het aanbod en vraag van de arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen. Zowel in landbouw als toerisme en recreatie is er een grote vraag naar tijdelijke en seizoensgebonden tewerkstelling. Die vraag raakt vaak moeilijk ingevuld. Doelgroepen met minder kansen op de arbeidsmarkt moeten beter begeleid worden waardoor zij deze kansen optimaal kunnen benutten.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- initiatieven met betrekking tot innovatief ondernemerschap (nieuwe productontwikkeling, nieuwe diensten aan bewoners, ontwikkeling outdoor activiteiten, bundelen van activiteiten, ambachtelijke productie verbreden en verdiepen, ...)
- initiatieven die vraag en aanbod van de arbeidsmarkt voor doelgroepen verbinden (seizoensarbeid, para-agrarische bedrijvigheid, ...)
- stimuleren van samenwerking tussen agrarische en niet-agrarische ondernemers (verwerking, outdoor activiteiten, paardenhouderijen, ...)
- hergebruik van gebouwen voor nieuwe, zone-eigen functies
- vergroten van de kwaliteit van producten en productieprocessen
- ondernemers ondersteunen bij het ontwikkelen of toepassen van vernieuwingen onder meer door gericht advies en kennisverspreiding, ...
- stimuleren van de oprichting en ontwikkeling van micro-ondernemingen
- stimuleren van samenwerkingsverbanden en netwerkvorming
- begeleiden van nieuwe ontwikkelingen in de dienstverlening, toerisme en recreatie, ...

ACTIE 1.6

Tewerkstelling behouden en creëren door het ondersteunen van nieuwe ontwikkelingen in de detailhandel en diensten

Door het behouden van activiteiten en diensten op het platteland wordt het beeld van slaapdorpen vermeden. Detailhandel, ambachten en diensten leveren een belangrijke bijdrage aan de plattelandseconomie. Door een vernieuwende aanpak kunnen de potenties van handelszaken in de kernen toenemen. Dit vereist innovatiekracht, ondernemerschap en de wil tot samenwerking en clustering. De digitale bereikbaarheid en de levering op vraag zijn nieuwe mogelijkheden.

Naast de commerciële sector biedt de welzijnssector eveneens een groot tewerkstellingspotentieel. De sociale economie kan versterkt worden om de tewerkstellingkansen voor arbeidsmarktzwakke personen te verhogen. Mogelijke werkingsgebieden zijn het organiseren van mobiele diensten, e-diensten, ophaalpunten, het leveren van dagelijkse goederen aan mobiliteitsarme gezinnen (na elektronische bestelling). Verder kan ook de dienstverlening gericht op verhogen van comfort, het beperken van de eenzaamheid en het beperken van mobiliteitsarmoede versterkt worden.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- versterken van de innovatiekracht en het ondernemerschap van kleinhandel en ambacht
- introduceren van (ver)nieuwe(nde) initiatieven met betrekking tot het clusteren van handel en diensten, het verbreden van de activiteiten, een tijdelijk aanbod, ...
- verder differentiëren van de aard en de vorm van handelszaken onder meer door het aanpassen van winkels door toevoeging van een dienstencentrum, bijkomende diensten, het realiseren van verplaatsbare winkels, ...
- innovatie in de bevoorrading van de detailhandel onder meer door het concentreren van handelsactiviteiten in een gemeenschappelijke ruimte, het coördineren van leveringen om de kosten te reduceren, het bundelen van aankopen, het aangaan van samenwerkingsvormen tussen grootschalige detailhandel en de kleinschalige handelszaken, ...
- versterken van de samenwerking tussen handelszaken onder meer inzake klantenverwerving, verkoop van plaatselijke producten, het realiseren van nieuwe communicatievormen en het aanbieden van bijkomende diensten aan de klanten

- versterken van de digitale bereikbaarheid en de levering op vraag
- versterken van de sociale economie om de tewerkstellingkansen voor arbeidsmarktzwakke personen te verbeteren
- organiseren van mobiele diensten, e-diensten, ophaalpunten, ...
- aanbieden van een dienstverlening op maat (gericht op verhogen van comfort, het beperken van de eenzaamheid, het beperken van mobiliteitsarmoede, ...)
- creëren van tewerkstelling via leveren van dagelijkse goederen aan mobiliteitsarme gezinnen (na elektronische bestelling)
- sociale economie inschakelen voor leveringen aan huis, de levering van producten kan mogelijks gebundeld worden met de levering van warme maaltijden
- stimuleren van gemeenschapsvormende activiteiten (bv. dorpshuis) en dit koppelen aan de creatie van tewerkstelling.

2.2.2 Doelstelling 2 (D2): de open ruimte vrijwaren en de beleving verhogen

De open ruimte is hét kenmerk van het buitengebied. Die open ruimte staat zowel kwantitatief als kwalitatief onder druk. De grenzen met de stad vervagen. Het agrarische gebruik is vaak niet meer dominant. Ook op het platteland neemt de 'verstening' toe door nieuwe infrastructuur, suburbanisatie en de voortschrijdende lintbebouwing. Daarnaast wijzigt het beeld van het landschap onder meer door de schaalvergroting in de landbouw en de 'vertuining' van het buitengebied.

Het platteland moet aantrekkelijk blijven om te wonen, te werken en te recreëren. Door het vrijwaren van de open ruimte wordt tevens de ruimte voor voedselproductie, biodiversiteit en milieukwaliteit gegarandeerd.

Er ontstaan nieuwe noden en dat gaat veel verder dan enkel ruimtelijke invulling. Het platteland heeft nood aan een geïntegreerd beleid met aandacht voor uiteenlopende aspecten als landschapsbeheer, milieu, recreatie en toerisme. Door de identiteit van het platteland te bewaren, wordt de kwaliteit van de gebruikruimte verhoogd.

Er moet over gewaakt worden dat het karakter bewaard blijft, het erfgoed in stand gehouden wordt en de leefbaarheid verzekerd is.

ACTIE 2.1

De beleving van het platteland verhogen

Het beeld en de beleving van het platteland wordt in sterke mate bepaald door de streekidentiteit. De inrichting en het beheer wordt afgestemd op de gebiedseigen kenmerken. Een hogere belevingswaarde leidt tot een sterkere betrokkenheid van gebruiker, bewoner en bezoeker. Die betrokkenheid en aantrekkingskracht is bepalend voor de waardering van de omgeving, versterkt de samenwerking, verhoogt investeringen en stimuleert nieuwe initiatieven.

Een verhoogde belevingswaarde verhoogt het toeristisch-recreatief gebruik voor bewoners en bezoekers. Gebiedsgerichte initiatieven kunnen de ontsluiting verbeteren, infrastructuur aanpassen en versterken en geschiedenis en authenticiteit accentueren. De beleving wordt ook verhoogd door het versterken en verbinden van de streekidentiteit met bestaande structuren en attracties. De focus ligt telkens op de link met landbouw(ers).

Voorbeelden van mogelijke acties:

- initiatieven met als doel de recreatieve beleving te verbreden en te versterken
- initiatieven en acties die de streekidentiteit en streekfierheid versterken, bv. het aanbieden van nieuwe belevingsvormen op het platteland en op landbouwbedrijven en dit met een minimum aantal betrokken landbouwers die voor dit initiatief openstaan. Hierbij kan een rechtstreekse return gegenereerd worden van toeristen, recreanten en bewoners aan activiteiten van landbouwers
- sensibiliseren van bezoekers en bewoners over landbouwers en hun activiteiten
- versterken van de korte keten relaties² en relaties tussen landbouwer en consument
- lokale voedselstrategieën opbouwen en versterken onder meer door initiatieven (opleiding, uitwisseling van ervaringen, begeleiding, ...) ter versterking van de relatie consument-producent / stedeling-plattelandsbewoner, zoals zelfpluktuinen, ecologische moestuincomplexen, volkstuinten, stadslandbouw
- stimuleren en versterken van de verwerking en verdeling van hoeve- en streekproducten³
- optimaliseren en versterken van de distributie van

landbouw- en streekproducten

- versterken van organisatie, communicatie en samenwerking tussen uitbaters en organisatoren van attracties en actoren die actief zijn in toerisme en recreatie
- bevorderen van de kwaliteit, de organisatie, communicatie en samenwerking van logies op het platteland.

ACTIE 2.2

Een geïntegreerde landschapszorg bevorderen

Landschapsopbouw en landschapsbeheer hebben een directe impact op het voorkomen en de beleving. Een sectoroverstijgende geïntegreerde aanpak leidt tot duurzame resultaten. Het behouden en herstellen van de verwevenheid van functies en het stimuleren van een meervoudig ruimtegebruik is een kernopdracht van het platteland. Dit houdt in dat de wisselwerking tussen verschillende gebruikers en functies versterkt moet worden. Landschapsinrichting is daarvoor een belangrijk instrument. Landbouwgronden kunnen een belangrijke waterregulerende functie hebben, landbouwwegen een belangrijke recreatief nevengebruik en een aangepaste inrichting van akkers en weilanden kan leiden tot het versterken van landschap en biodiversiteit. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden op een kwaliteitsvolle wijze in het landschap geïntegreerd door het nastreven van een meervoudig en zuinig ruimtegebruik en het optimaliseren van maatregelen om de integratie in het landschap te verbeteren. Het sterker integreren van cultuurhistorische en ecologische waarden in de inrichting en het beheer van de open ruimte bevordert de toeristisch-recreatieve ontwikkeling.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- innovaties in het beheer van het landschap en landschapselementen, waarbij landbouwers sterk worden betrokken
- blauwgroene diensten en ecosysteemdiensten zoals het beheer van waterlopen, waterberging, het beheren van valleigebieden, ... (zie ook actie 1.2)
- adviseren en motiveren van landbouwers tot het landschappelijk kwalitatief inplanten van gebouwen en infrastructuur, rekening houdend met de economische en ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijven

² Voor de korte toeleveringsketen mag er max. één intermediair tussen landbouwer en consument zijn.

³ Voor lokale markten moet de productie en afzet binnen een straal van 50 km gebeuren.

- landbouwers betrekken bij de inrichting en het beheer van erfgoedlandschappen, ankerplaatsen en open ruimte verbindingen
- het gebiedsgericht en collectief inrichten van de natuurverbindingen, valleigebieden en open ruimte verbindingen, binnen het provinciaal en Vlaams kader (als alternatief voor louter bedrijfsgerichte inrichting)
- initiatieven rond de functionele agrobiodiversiteit van heggen en houtkanten, zoals het uitbreiden van heggen en houtkanten als windvang en fysieke scheiding van teelten, het gebruik van hakhout optimaliseren (energie), gemengde hagen in functie van geïntegreerde fruitteelt (bestuiving en plaagbestrijding in de fruitteelt, ...), ...
- het gebruik van agro-forestry versterken
- stimuleren en begeleiden van zuinig ruimtegebruik en een meervoudig ruimtegebruik van de niet-bebouwde ruimte (bv. combinaties van landbouwgebruik met ander ruimtegebruik, zonder het landbouwgebruik te hypothekeren)
- het creëren van nieuwe activiteiten zoals het beheer van de publieke ruimte, het uitbesteden van overheidstaken in het beheer van openbaar domein, ... / hierbij moet afgestemd worden welke actoren het meest geschikt zijn voor het uitvoeren van taken (taakverdeling landbouwers en sociale economie) in het beheer van het landschap en het openbaar domein.

2.2.3 Doelstelling 3: welzijn op het platteland verhogen

Het verminderen van het duidelijk onderscheid tussen stad en platteland bedreigt omgevingskwaliteiten in een gebied dat meer en meer door multifunctionaliteit wordt gekenmerkt. Ook de identiteit van het platteland dreigt verloren te gaan. Door meer aandacht te besteden aan de leefbaarheidsaspecten zal het platteland aantrekkelijk blijven en attractiever worden als woon-omgeving.

ACTIE 3.1

Sociale samenhang en betrokkenheid van plattelandsgemeenschappen verhogen

Door de sterk toegenomen mobiliteit en communicatie is het maatschappelijk leven op het platteland sterk gewijzigd. De sterk territoriale verbondenheid waar wonen, werken en vrije tijd in een kleine geografische ruim-

te gebundeld waren, is gewijzigd. Plattelandsbewoners werken in de stad, kopen in de winkels of gebruiken diensten die ondertussen niet meer in de dorpen bestaan. De werkgemeenschappen zijn geëvolueerd naar woongemeenschappen. Door deze evolutie is de sociale samenhang van de plattelandsgemeenschappen sterk gewijzigd. Toch is er nog een sterke verbondenheid. In het buitengebied zijn meer mensen aangesloten bij een vereniging en kan men duidelijk meer beroep doen op ouders en kinderen. Door het sterk ondersteunen van vrijwilligers in de (her)waardering van kleinschalige en cultuurhistorische elementen, het meervoudig gebruik van gebouwen en infrastructuur en beheerstaken wordt de interesse voor de omgeving en de sociaal maatschappelijke cohesie versterkt.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- meer ruimte voor ontspanning en recreatie aanbieden door hergebruik van gebouwen / meervoudig gebruik van gebouwen en infrastructuur die slechts deels gebruikt worden aanmoedigen (scholen, kerken, zalen, ...). Dit wordt vooraf gegaan door een participatief traject
- gebiedsgerichte oefening met betrekking tot economische activiteiten in leegstaande gebouwen op het platteland
- verbreden van de bevolkingssamenstelling door het behouden en aantrekken van bewoners die bewust kiezen om op het platteland te wonen
- vernieuwen van dorpskernen.

ACTIE 3.2

Welzijn van kwetsbare groepen verhogen

Ook het platteland wordt geconfronteerd met inkomensongelijkheid, eenzaamheid en een gebrek aan kansen. Kwetsbare doelgroepen hebben baat bij het behouden en versterken van de tewerkstelling. Leefbare kernen bieden de beste garanties voor het garanderen van welzijn. Door het clusteren van diensten en het verweven van activiteiten wordt het aanbod aan diensten en functies gegarandeerd. Initiatieven in sociale economie en zorgvoorzieningen creëren tewerkstelling voor kansarme groepen. Specifieke problemen van bepaalde doelgroepen in kleine kernen en dorpen blijven op gemeentelijk niveau onzichtbaar en verdienen dus de nodige aandacht. Initiatieven ter versterking van het sociaal weefsel kunnen daarom ondersteund worden.

Bewoners met minder kansen op de arbeidsmarkt hebben het op het platteland vaak moeilijker. Eenzaamheid en afstand (hoge mobiliteitskosten, het

beperkt aanbod van openbaar vervoer) hebben een negatieve impact op communicatie en kansen. Het behoud van leefbare kernen creëert kansen. De verschromping van het aanbod aan functies en diensten kan beperkt worden door verweving en bundeling. Hierdoor wordt de groei van slaapdorpen zonder activiteiten, handel en diensten vermeden. Op maat gerichte initiatieven creëren nieuwe kansen voor kwetsbare groepen en versterken zowel de omgevingskwaliteit als de sociaal maatschappelijke verbondenheid.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- initiatieven gericht op armoedebestrijding van de landbouw- en plattelandsgemeenschap
- projecten binnen de dorpskern gericht op het verbeteren van de woonsituatie van senioren, alleenstaanden, kansarmen en andere doelgroepen onder meer door het aanbieden van nieuwe woonvormen, promotie rond gemeenschappelijk wonen, coaching naar cohousing, het opstarten van pilootprojecten rond welzijn in verlaten agrarische gebouwen, ...
- beperken van de impact van mobiliteitsarmoede op het platteland door het clusteren van diensten. Initiatieven met betrekking tot het bundelen van diensten en functies
- organiseren van mobiele diensten, ophaalpunten, dienstverlening op maat (gericht op het verhogen van het comfort), het beperken van de eenzaamheid, het beperken van de mobiliteitsarmoede (leveren van diensten en producten aan huis)
- proefprojecten⁴ met betrekking tot plattelandarmoede steunen onder meer door het versterken van de samenwerking tussen verschillende besturen en actoren
- aanbieden van woningen voor doelgroepen als alternatief van de te grote, onaangepaste en moeilijk te beheren geïsoleerde woningen (gericht op het verhogen van het comfort, het beperken van de eenzaamheid, het beperken van de mobiliteitsarmoede)
- initiatieven die de begeleiding naar aangepaste woningen organiseren en faciliteren
- verbreden van de bevolkingssamenstelling door het behouden en aantrekken van bewoners die bewust kiezen om op het platteland te wonen.

ACTIE 3.3

Zorgverlening op het platteland optimaliseren

De vergrijzing van de bevolking en de sanering van de overheidsbestedingen nopen tot een heroriëntatie van de zorgverlening op het platteland. Zorgvoorzieningen kunnen behouden en versterkt worden door een nieuwe organisatie en versterkte samenwerking. De communicatie kan sterk verbeterd worden door een intensief gebruik van het internet maar ook de fysieke toegang tot zorgvoorzieningen moet gegarandeerd worden. Door het versterken van het sociale weefsel wordt het informele netwerk van zorgverlening gestimuleerd. De toegang tot zorgverlening kan tevens verbeterd worden door een betere toegankelijkheid tot functies en diensten.

Voorbeelden van mogelijke acties:

- versterken van de groene zorg, bv. het versterken van de professionaliteit van zorgboerderijen en van hun positie binnen het welzijns- en zorgaanbod, het bevorderen van de kwaliteitszorg bij samenwerking tussen landbouw en zorg
- sterken samenwerken tussen welzijnsdiensten waardoor rendabiliteit en welzijn verhoogd kunnen worden. De samenwerking kan betrekking hebben op het optimaliseren van de uitwisseling van informatie tussen dienstverleners via internet
- optimaliseren van de informatie, communicatie en fysieke toegang tot zorgvoorzieningen.

ACTIE 3.4

Ondersteunen van initiatieven ter versterking van het sociaal weefsel

De toenemende mobiliteit en suburbanisering leiden onder meer tot een de dalende functieverweving in de kernen van het buitengebied, het verlies van identiteit en een wijziging in het sociale weefsel. Het gevoel van verbondenheid en betrokkenheid bepaalt het welzijn van gemeenschappen en individuen. Initiatieven gericht op de leefbaarheid en samenhang versterken het sociaal weefsel en het welzijn. De ontwikkeling van dergelijke initiatieven wordt daarom gestimuleerd:

⁴ Proefprojecten moeten experimenteel zijn en resultaten moeten verspreid worden.

- introduceren van (ver)nieuwe(nde) initiatieven met betrekking tot het versterken van de leefbaarheid van de kernen, ...
- stimuleren van gemeenschapsvormende activiteiten in de kernen zoals onder meer dorps huis, ...
- initiatieven die de sociale cohesie versterken en het sociaal isolement beperken zoals het creëren of versterken van dorpsnetwerken, dorps huizen, dorpsrestaurants, volkstuinten, ...)
- stimuleren van het verenigingsleven
- initiatieven met betrekking tot het garanderen van een brede bevolkingssamenstelling door het aanbieden van diensten en infrastructuur waar (jonge) gezinnen interesse voor hebben (levering aan huis, kinderopvang, aangename leefomgeving, hoge belevingswaarde en een meervoudig gebruik van het landschap ...).

2.3 Bijkomende doelstellingen voor de plattelandprojecten

Onderstaande doelstellingen verduidelijken welk type van projecten binnen het plattelandsbeleid van de provincie extra aangemoedigd worden. Deze procesmatige doelstellingen worden verderop ook geconcretiseerd in de beoordelingscriteria (zie hiervoor hoofdstuk 3.4).

2.3.1 Geïntegreerd

Een goed plattelandproject is een project waarbij geïntegreerd gewerkt wordt op verschillende niveaus:

- inhoudelijk geïntegreerd: via één project worden meerdere inhoudelijke doelstellingen van het plattelandontwikkelingsplan gelijktijdig aangepakt. Een project kan meerdere van de hierboven vernoemde acties combineren
- geïntegreerd via samenwerking: door samenwerking tussen sectoren en tussen actoren. Lokale actoren en doelgroepen van het project worden van in het begin nauw betrokken.

2.3.2 Hefboomwerking

Het plattelandontwikkelingsplan streeft naar de realisatie van projecten met een hefboomwerking. Projecten moeten het platteland op geïntegreerde wijze verster-

ken en hebben bij voorkeur een speerpunt of voorbeeldfunctie. Projecten besteden daarom voldoende aandacht aan een lange termijn leefbaarheid van het project zelf én aan de meerwaarden die voor het platteland via het project gecreëerd worden (onder meer door bijkomende inkomsten uit toerisme, nieuwe activiteiten van landbouwers die hierdoor ook hun (verbredings) activiteiten kunnen voortzetten in de toekomst, ...). De hefboomwerking wordt ook gerealiseerd door na uitvoering gericht te communiceren met doel andere initiatieven te stimuleren.

2.3.3 Gebiedsgericht

Gebiedsgericht betekent dat het project inzet op de identiteit en sterktes van een gebied. Het benutten van de (potentiële) sterktes van een gebied in het realiseren van de doelstellingen (bv. aanwezigheid van erfgoedwaarden, waardevolle landschappen, ondernemers die bereid zijn tot samenwerking, ...) moet een belangrijk uitgangspunt zijn van een plattelandproject.

2.3.4 Link met landbouw

Belangrijk is om in de projecten voldoende rekening te houden met de link met landbouw. Dit kan bijvoorbeeld door een samenwerking met landbouwers op verschillende vlakken of door aandacht voor lokale landbouwproducten. Hierdoor kunnen plattelandprojecten een bijdrage leveren aan een versterking van landbouw op het platteland. Dit geldt specifiek voor de projecten die vanuit het PDPO ondersteund worden: omgevingskwaliteit en LEADER.

3

UITVOERING EN BEHEER

3.1	ONDERSTEUNING VANUIT PDPO EN PLATTELAND PLUS.....	25
3.1.1	Plattelandsontwikkeling in uitvoering van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	28
3.1.2	Plattelandsontwikkeling in uitvoering van Platteland Plus.....	32
3.2	PLATTELANDSONTWIKKELING IN UITVOERING VAN.....	34
	FLANKERENDE (SECTORALE) DOELSTELLINGEN EN PROGRAMMA'S	
3.3	TOEPASSINGSGEBIEDEN.....	34
3.4	BEOORDELINGSCRITERIA.....	36
3.4.1	Inhoudelijke beoordelingscriteria.....	37
3.4.2	Procesmatige beoordelingscriteria.....	37
3.4.3	Indicatoren.....	37

3.1 Ondersteuning vanuit PDPO III en Platteland Plus

De realisatie van de verschillende doelstellingen en acties zoals hierboven beschreven, kan gestimuleerd worden door Europese, Vlaamse en provinciale middelen.

Om een inhoudelijke overlap van middelen zoveel mogelijk te vermijden, worden de doelstellingen en acties geclusterd naar de beschikbare middelen. Dit gebeurt via een differentiatie op volgende wijze:

- **De middelen met betrekking tot Omgevingskwaliteit Investerings (OKW Investerings)** worden in principe ingezet op investeringsprojecten⁵ mbt. het versterken van de omgevingskwaliteit, met de nadruk op beleving van het platteland, geïntegreerde landschapszorg en verhogen van welzijn (doelstellingen 2 en 3), waarbij een link met landbouw gelegd wordt⁶. Binnen de maatregel OKW Investerings zijn er 4 deelthema's⁷ weerhouden:
 - beleving op het platteland kansen geven met respect voor de streekidentiteit
 - de open ruimte vrijwaren en ontwikkelen
 - aandacht voor kwetsbare groepen op het platteland
 - leefbare dorpen.
- **De middelen met betrekking tot Omgevingskwaliteit Samenwerking (OKW Samenwerking)** worden ingezet op samenwerkingsprojecten⁸ mbt. het versterken van de omgevingskwaliteit met de nadruk op beleving van het platteland, geïntegreerde landschapszorg en verhogen van welzijn (doelstelling 2 en 3), waarbij een link wordt gelegd met platteland of landbouw in de brede zin van het woord. Binnen de

maatregel OKW Samenwerking zijn er 8 deelthema's weerhouden:

- proefprojecten mbt afgebakende thema's
 - samenwerking tussen kleinschalige marktdeelnemers met als doel gemeenschappelijke werkprocedures te organiseren en voorzieningen en hulpbronnen te delen, alsook om de toeristische diensten rond plattelandstoerisme te ontwikkelen/te vermarkten
 - horizontale en verticale samenwerking tussen actoren in de toeleveringsketen met het oog op de oprichting en de ontwikkeling van korte toeleveringsketens en plaatselijke markten en hun afzetbevorderingsactiviteiten
 - gezamenlijke actie met het oog op klimaatmitigatie en -adaptatie en gezamenlijke benaderingen van milieuprojecten en geldende milieupraktijken, met inbegrip van efficiënt waterbeheer, gebruik van hernieuwbare energiebronnen en de instanthouding van het landbouwlandschap
 - horizontale en verticale samenwerking tussen actoren in de toeleveringsketen in de duurzame levering van biomassa voor gebruik in voeding en energieproductie in industriële processen
 - diversificatie van landbouwactiviteiten naar activiteiten in verband met gezondheidszorg, sociale integratie, door de gemeenschap gesteunde landbouw en onderricht over milieu en voedsel
 - samenwerkingsprojecten rond erfgoed⁹
 - samenwerkingsprojecten rond plattelandsarmoede
- De financiële middelen voor "plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving" worden ook ingezet voor de realisatie van de middelen met betrekking tot Omgevingskwaliteit-Samenwerking.

⁵ Investeringsprojecten zijn projecten waarvan de projectkost in de rubriek investeringskosten gelijk of meer dan 50 % bedraagt en kleinschalige infrastructuurwerken omvat.

⁶ De "link met landbouw" kan in brede zin geïnterpreteerd worden: samenwerking met landbouwers, de plattelandsgemeenschap betrekken als doelgroep, lokale landbouwproducten inzetten in het project, ...

⁷ Het deelthema "naar een functioneel wegennet op het platteland" wordt niet weerhouden in het provinciaal plattelandsontwikkelingsplan.

⁸ Samenwerkingsprojecten zijn projecten die in samenwerking worden uitgevoerd tussen een promotor met minimaal één copromotor of partner.

⁹ In het kader van het plattelandsontwikkelingsplan is ervoor gekozen om dit deelthema een gerichte focus te geven zoals het betrekken van landbouwers bij de inrichting en het beheer van ankerplaatsen en erfgoedlandschappen (2.2 geïntegreerde landschapszorg), erfgoed in stand houden en beter ontsluiten in functie van een toeristische meerwaarde.

- **de middelen van LEADER** zijn vooral gericht op landbouwgerelateerde thema's met focus op kwalitatief en innovatief ondernemerschap van landbouwers (onderdeel van doelstelling 1) en een selectie van 7 thema's uit de vooropgestelde lijst van 15 thema's uit PDPO III.
- **de middelen van Platteland Plus** worden ingezet op de doelstellingen en acties die een belangrijke bijdrage kunnen betekenen voor de plattelandseconomie in brede zin (onderdeel van doelstelling 1). Focus ligt op het creëren van tewerkstelling en economische meerwaarde op het platteland. Het handelt hierbij om:
 - acties met betrekking tot toerisme, recreatie en streekproducten, voor zover deze niet in aanmerking komen binnen OKW Investerings/OKW Samenwerking

- acties met betrekking tot ondernemerschap op het platteland
- acties met betrekking tot detailhandel en diensten op het platteland.

In hoofdstuk 2 werden bijkomend een aantal doelstellingen en mogelijke acties voor het platteland aangegeeft, die gerealiseerd kunnen worden door het reguliere beleid en de budgetten van de betrokken flankerende overheidsdiensten. De realisatie van deze doelstellingen wordt dus niet ondersteund door middelen van PDPO of Platteland Plus. Dit wordt verduidelijkt in §3.2.

De relaties en verbanden tussen de maatregelen mbt. gebiedsgericht plattelandsbeleid in PDPO III en de doelstellingen en acties van het provinciaal plattelandsontwikkelingsplan, worden in onderstaande tabel verduidelijkt. Hier wordt aangeduid welke financiële middelen ingezet worden per actie.

Doelstellingen PROVINCIAAL PLATTELANDSONTWIKKELINGS-PLAN	MAATREGELN PDPO III	
	LEADER ¹⁰	OKW investeringen en OKW Samenwerking
Doelstelling 1 Ondersteunen van kwaliteitsvol ondernemerschap in het landelijk gebied	ACTIE 1.1 de landbouwsector versterken via innovaties in verticale verbreding	
	ACTIE 1.2 De landbouwsector versterken via innovaties in horizontale verbreding	
	ACTIE 1.3 Beperken van emissies en ondersteunen van energieproductie in de landbouwsector	
Doelstelling 2 De open ruimte vrijwaren en de beleving verhogen		ACTIE 2.1 De beleving van het platteland verhogen
		ACTIE 2.2 Een geïntegreerde landschapszorg bevorderen
Doelstelling 3 Welzijn op het platteland verhogen	ACTIE 3.4 Ondersteunen van initiatieven ter versterking van het sociaal weefsel	ACTIE 3.1 Sociale samenhang en betrokkenheid van plattelands-gemeenschappen verhogen
		ACTIE 3.2 Welzijn van kwetsbare groepen verhogen
		ACTIE 3.3 Zorgverlening op het platteland optimaliseren

- PDPO: **Omgevingskwaliteit Investerings** (art. 20): focus op D2 en D3, link met landbouw en Omgevingskwaliteit
- Samenwerking (art. 35): focus op D2 en D3, link met platteland of landbouw in de brede zin
- PDPO: **LEADER**: focus op D1, LEADER thema's (link met landbouw)
- **Platteland Plus**: focus op plattelandseconomie in brede zin (D1)

BIJKOMENDE DOELSTELLINGEN PPOP

Plattelandseconomie in brede zin versterken

ACTIE 1.4 Toerisme en recreatie verder ontwikkelen, versterken van de distributie van hoeve- en streekproducten ¹¹

ACTIE 1.5 Innovatief ondernemerschap op het platteland stimuleren

ACTIE 1.6 Tewerkstelling behouden en creëren door het ondersteunen van nieuwe ontwikkelingen in de detailhandel en diensten

¹⁰ De focus ligt hierbij telkens op de LEADER thema's vanuit de geselecteerde lijst van de provincie, met name: (i) Erosiebestrijding, (ii) Duurzaam Bodem- en Waterbeheer, (iii) Duurzame energie en klimaatadaptatie, (iv) Kennisoverdracht en innovatie in de reguliere en/of biologische land-, tuin- en bosbouwsector, (v) Stimuleren van jonge en rurale ondernemers, (vi) landbouw- en natuureducatie en (vii) leefbare dorpen.

¹¹ Voor zover deze niet in aanmerking komen binnen OKW Investerings/OKW Samenwerking.

3.1.1 Plattelandsontwikkeling in uitvoering van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Omgevingskwaliteit: *het versterken van de omgevingskwaliteit en vitaliteit op het platteland door middel van investeringen (OKW Investerings) of door middel van samenwerking (OKW Samenwerking)*
=> *Het plattelandsloket zal in overleg met de promotor zorgvuldig toetsen tot welke maatregel (OKW Investerings of OKW Samenwerking) een project behoort*

REALISATIE VAN DOELSTELLING 2:
de open ruimte vrijwaren en de beleving verhogen

ACTIE 2.1

De beleving van het platteland verhogen

- Initiatieven met als doel de recreatieve beleving te verbreden en te versterken.
- Initiatieven en acties die de streekidentiteit en streekfierheid versterken, bv. door het aanbieden van nieuwe belevingsvormen op het platteland en op landbouwbedrijven en dit met een minimum aantal betrokken landbouwers die voor dit initiatief openstaan. Hierbij kan een rechtstreekse return gegenereerd worden van toeristen, recreanten en bewoners aan activiteiten van landbouwers.
- Sensibiliseren van bezoekers en bewoners over landbouwers en hun activiteiten.
- Versterken van korte keten relaties en relaties tussen landbouwer en consument¹².
- Lokale voedselstrategieën opbouwen en versterken onder meer door initiatieven (opleiding, uitwisseling van ervaringen, begeleiding, ...) ter versterking van de relatie consument-producent / stedeling-plattelandsbewoner zoals zelfpluktuinen, ecologische moestuincomplexen, volkstuinen, stadslandbouw.
- Stimuleren en versterken van de verwerking en verdeling van hoeve- en streekproducten¹³.
- Optimaliseren en versterken van de distributie van landbouw- en streekproducten.
- Versterken van organisatie, communicatie en samenwerking tussen uitbaters en organisatoren van attracties en actoren die actief zijn in toerisme en recreatie.

- Bevorderen van de kwaliteit, de organisatie, communicatie en samenwerking van logies op het platteland.

ACTIE 2.2

Een geïntegreerde landschapszorg bevorderen

- Innovaties in het beheer van het landschap en landschapselementen, waarbij landbouwers sterk worden betrokken.
- Uitwerken en beheren van blauwgroene diensten en ecosysteemdiensten zoals het beheer van waterlopen, waterberging, het beheren van valleigebieden, ...
- Landbouwers betrekken bij de inrichting en het beheer van ankerplaatsen, erfgoedlandschappen en open ruimte verbindingen.
- Het gebiedsgericht en collectief inrichten van de natuurverbindingen, valleigebieden en open ruimte verbindingen, binnen het provinciaal en Vlaams kader (als alternatief voor louter bedrijfsgerichte inrichting).
- Initiatieven rond de functionele agrobiodiversiteit van heggen en houtkanten, zoals het uitbreiden van heggen en houtkanten als windvang en fysieke scheiding van teelten, het gebruik van hakhout optimaliseren (energie), gemengde hagen in functie van de geïntegreerde fruitteelt (bestuiving en plaagbestrijding in de fruitteelt, ...) ...
- Stimuleren en begeleiden van meervoudig ruimtegebruik van de niet-bebouwde ruimte (bv. combinaties van landbouwgebruik met andere ruimtegebruik zonder het landbouwgebruik te hypothekeren).
- Het creëren van nieuwe activiteiten zoals het beheer van de publieke ruimte, het uitbesteden van overheidstaken in het beheer van openbaar domein, ... / Hierbij moet er afgestemd worden welke actoren het meest geschikt zijn voor het uitvoeren van taken (taakverdeling landbouwers en sociale economie) in het beheer van het landschap en het openbaar domein.

REALISATIE VAN DOELSTELLING 3: welzijn op het platteland verhogen

ACTIE 3.1

Sociale samenhang en betrokkenheid van plattelandsgemeenschappen verhogen

- Meer ruimte voor ontspanning en recreatie aanbieden door hergebruik van gebouwen / meervoudig gebruik van gebouwen en infrastructuur die slechts deels gebruikt worden aanmoedigen (scholen, kerken, zalen, ...). Dit wordt vooraf gegaan door een participatief traject.
- Gebiedsgerichte oefening met betrekking tot economische activiteiten in leegstaande gebouwen op het platteland¹⁴.

ACTIE 3.2

Welzijn van kwetsbare groepen verhogen

- Initiatieven gericht op armoedebestrijding van de landbouw- en plattelandsgemeenschap.
- Projecten binnen de dorpskern gericht op het verbeteren van de woonsituatie van kansarmen (uitvoeren van beperkte aanpassingen aan bestaande woningen om het comfort te verhogen) onder meer door het aanbieden van nieuwe woonvormen, promotie rond gemeenschappelijk wonen, coaching naar cohousing, het opstarten van pilootprojecten rond welzijn in verlaten agrarische gebouwen, ...
- Beperken van de impact van mobiliteitsarmoede op het platteland door initiatieven met betrekking tot het bundelen van diensten en functies.
- Proefprojecten¹⁵ met betrekking tot plattelandarmoede steunen onder meer door het versterken van de samenwerking tussen verschillende besturen en actoren.
- Organiseren van mobiele diensten, ophaalpunten, dienstverlening op maat, (gericht op het verhogen van het comfort), het beperken van de eenzaamheid, het beperken van de mobiliteitsarmoede (leveren van diensten en producten aan huis).

ACTIE 3.3

Zorgverlening op het platteland optimaliseren

- Versterken van de groene zorg onder meer door het versterken van de professionaliteit van zorgboerderijen, het versterken van de positie van zorgboerderijen binnen het welzijns- en zorgaanbod, het bevorderen van de kwaliteitszorg bij samenwerking tussen landbouw en zorg.
- Sterkere samenwerking tussen welzijnsdiensten waardoor rendabiliteit en welzijn verhoogd kunnen worden. De samenwerking kan betrekking hebben op het optimaliseren van de uitwisseling van informatie tussen dienstverleners via internet.
- Optimaliseren van communicatie en toegang tot welzijnsvoorzieningen ivf samenwerkingsprojecten rond armoede.

LEADER

=> focus op stimuleren van kwalitatief ondernemerschap en link met landbouw

De LEADER werking is gericht op het opstellen van gebiedsgerichte en geïntegreerde ontwikkelingsvisies. De uitwerking van de thema's moet landbouw gerelateerd zijn. LEADER groepen kunnen maximaal 3 thema's uit een keuzelijst selecteren.

Het Vlaamse programmadocument reikt een lijst aan van 15 thema's. De provincie kiest ervoor om deze lijst te beperken waardoor de uitvoering van het plattelandsbeleid meer gestuurd wordt en de middelen minder verspreid worden.

LIJST UIT HET VLAAMSE PROGRAMMADOCUMENT

- 1 Erosiebestrijding
- 2 Bodem- en waterbeheer
- 3 Duurzame energie en klimaatadaptatie
- 4 Werken aan de biodiversiteit op het Vlaamse Platteland
- 5 Duurzaam Bosbeheer
- 6 Lokale voedselstrategieën en streekproducten
- 7 Landbouw- en natuureducatie

¹² Voor de korte toeleveringsketen mag er max. één intermediair tussen landbouwer en consument zijn.

¹³ Voor lokale markten moet de productie en afzet binnen een straal van 50 km gebeuren.

¹⁴ Deze actie behoort tot de maatregel OKW Investerings en uitzonderlijk kunnen dit dienstverleningsprojecten zijn, dit zijn projecten waarbij de investeringskosten lager zijn dan 50 %.

¹⁵ Proefprojecten moeten experimenteel zijn en resultaten moeten verspreid worden.

- 8 Kennisoverdracht en innovatie in de reguliere en/of biologische land-, tuin-, en bosbouwsector
- 9 Stimuleren van jonge en rurale ondernemers
- 10 Armoede en kwetsbaarheid in de landbouw- en plattelandsgemeenschap
- 11 Leefbare dorpen
- 12 Opwaardering en/of herbestemming van agrarisch en ruraal erfgoed
- 13 De open ruimte vrijwaren en ontwikkelen
- 14 Profileren en promotie van de streekidentiteit
- 15 Uitbouw van een functioneel wegennet op het platteland

ONTWERP LIJST PROVINCIE LIMBURG

- 1 Erosiebestrijding
- 2 Bodem- en waterbeheer
- 3 Duurzame energie en klimaatadaptatie
- 4 Landbouw- en natuureducatie
- 5 Kennisoverdracht en innovatie in de reguliere en/of biologische land-, tuin-, en bosbouwsector
- 6 Stimuleren van jonge en rurale ondernemers
- 7 Leefbare dorpen

Verantwoording voor de selectie:

Keuze van thema's:

- 1 de focus voor LEADER ligt op kwalitatief ondernemerschap door landbouwers en meerbepaald duurzame landbouw (thema's bodem- en waterbeheer, erosiebestrijding, duurzame energie en klimaat-adaptatie), versterking van know-how over landbouw en de relatie met het landschap (landbouw- en natuureducatie) en innovatief ondernemerschap via kennisoverdracht, innovatieve projecten en stimuleren van jonge en rurale ondernemers. Leefbare dorpen is als thema opgenomen binnen LEADER omdat de sterke bottom-up aanpak een meerwaarde biedt voor de versterking van de sociale verweving op het platteland.

Uitsluiting van thema's:

- 1 werken aan biodiversiteit op het platteland is een thema dat ook met Omgevingskwaliteit opgevangen kan worden. Bovendien kan dit ook in sterke mate gekoppeld worden aan het reguliere beleid van andere sectoren (natuur- en bosbeleid, bosgroepen)

- 2 lokale voedselstrategieën worden opgenomen binnen de maatregel Omgevingskwaliteit (actie 1.1), streekproducten binnen Platteland Plus
- 3 armoede en kwetsbaarheid in de landbouw- en plattelandsgemeenschap is een erg breed thema dat over verschillende beleidsniveaus moet behandeld worden. De schaal en de werking van een LEADER groep is gericht op lokale strategieën en acties en dus minder geschikt om in deze complexe materies concrete oplossingen aan te reiken
- 4 opwaardering en/of herbestemming van agrarisch en ruraal erfgoed. Deze thematiek is niet beperkt tot de LEADER afbakening en wordt mee opgenomen in Platteland Plus
- 5 de open ruimte vrijwaren en ontwikkelen. Deze thematiek is van toepassing op het buitengebied van de provincie en mag daarom niet beperkt blijven tot de LEADER gebieden
- 6 profilering en promotie van de streekidentiteit: deze thematiek moet op een hoger schaalniveau (de gehele provincie) en gecoördineerd opgevat en uitgevoerd worden. Toerisme Limburg neemt hier het initiatief. Deze structuur en werking blijven best behouden
- 7 uitbouw van een functioneel wegennet op het platteland: de knelpunten van een oneigenlijk gebruik van landbouwwegen in Limburg zijn beperkt. Er zijn geen structurele knelpunten. Het uitbouwen van het netwerk van trage wegen wordt gefaciliteerd door de opgestelde methodologie "Wegwijs in de Trage Wegen" en is deel van het regulier lokaal beleid.¹⁶

**REALISATIE VAN DOELSTELLING 1:
ondersteunen van kwaliteitsvol ondernemerschap in het landelijk gebied**

ACTIE 1.1

De landbouwsector versterken via innovaties in verticale verbreding

Focus op de thema's:

- kennisoverdracht en innovatie in de reguliere en/of biologische land-, tuin- en bosbouwsector
- stimuleren van jonge en rurale ondernemers

¹⁶ Wegwijs in de Trage Wegen is een plattelandsproject uitgevoerd door de provincie Limburg en vzw Trage Wegen in 2009-2011. De bundel duidt de veelzijdige rol van trage wegen op het platteland aan en biedt een aantal instrumenten aan om trage wegen te herwaarderen en het gebruik te intensifiëren.

- **bodem- en waterbeheer**
- **erosiebestrijding.**

- Versterken van innovaties en ondernemerschap vanuit bestaande initiatieven zoals proefprojecten van duurzame landbouw zoals onkruidbestrijding, compostering, ploegloos telen, zaadteelt, nutriëntenbeheer, bestuiversvriendelijke landbouw, ziekteresistente en klimaatresistente dier- en plantenrassen, initiatieven met betrekking tot het behouden van het bijenbestand, natuurvriendelijke teelten/producten, ...
- Stimuleren van bijscholing, managementassistentie en de uitwisseling van ervaringen / Het verhogen van de participatie van landbouwers aan nieuwe ontwikkelingen door gericht te informeren en te sensibiliseren.
- Netwerkvorming tussen producenten en verwerkers van agrarische producten stimuleren en opbouwen van netwerken van bedrijven in nieuwe product-markt-combinaties: het uitwisselen van informatie en ervaringen.
- Herstellen van de bodemvruchtbaarheid door het creëren van een duurzame humusopbouw (ondermeer door het gebruik van gecomposteerd organisch materiaal en vaste mest,...).
- Stimuleren van het nemen van preventieve maatregelen met betrekking tot erosiebestrijding onder mee door het beperken van de aanvoer van sediment naar waterlopen en rioleringen.

ACTIE 1.2

De landbouwsector versterken via innovaties in horizontale verbreding

Focus op de thema's:

- **kennisoverdracht en innovatie in de reguliere en/of biologische land-, tuin- en bosbouwsector**
- **stimuleren van jonge en rurale ondernemers**
- **landbouw- en natuureducatie**
- **bodem- en waterbeheer**
- **erosiebestrijding.**

- Sterker betrekken van landbouwers in het beheer van het openbaar domein en landschap zoals het beheer van houtkanten, mechanische onkruidbestrijding, het ruimen van sneeuw en grachten, het maaien van bermen, het verwijderen van onkruid door borstelen, waterbeheer, ...).
- Betrekken van landbouwers in blauwgroene diensten en ecosysteemdiensten zoals het beheer

van waterlopen, waterberging, het beheren van valleigebeden, ...

- Aanbieden en uitbreiden van educatieve activiteiten op de hoeve en het platteland.
- Vorming en begeleiding van landbouwbedrijven die met nieuwe verbredingsactiviteiten willen starten.
- Sterker betrekken van landbouwers in bodem- en waterbeheer door het onderhoud van erosiebestrijdingstroken, het onderhoud van grachten, het garanderen van de waterberging door het uitbesteden van taken na vormingsactiviteiten.
- Verbinden van maatregelen inzake erosiebestrijding met initiatieven ter behoud en het verbeteren van de biodiversiteit onder meer door de aanleg van grasbufferzones, kleine landschapselementen, damconstructies met erosiepoelen, bufferbekkens, ...

ACTIE 1.3

Reduceren van emissies en ondersteunen van energieproductie in de landbouwsector

Focus op de thema's:

- **bodem- en waterbeheer**
- **duurzame energie en klimaatadaptatie.**
- Innovaties met betrekking tot het reduceren van de CO₂-emissies stimuleren (bv. aangepaste productie en verwerking van grondstoffen, ...)
- Duurzame energieproductie in de landbouw ondersteunen.
- Verhogen van de opname van koolstof in de bodem door de technieken van duurzaam landbeheer.
- Uitvoeren van voorbeeldprojecten duurzame landbouw (bv. emissiearme aanwending van dierlijke mest, vraag en aanbod van producten op schaal van de provincie beter op elkaar afstemmen, ...).
- Energiebewust boeren: landbouwers sensibiliseren en begeleiden inzake energiebesparing en inzet van alternatieve energie.

**REALISATIE VAN DOELSTELLING 3:
welzijn op het platteland verhogen**

ACTIE 3.4

*Ondersteunen van initiatieven ter versterking van
het sociaal weefsel*

Focus op de thema:

• **leefbare dorpen.**

- Introduceren van (ver)nieuwe(nde) initiatieven met betrekking tot het versterken van de leefbaarheid van de kernen, ...
- Stimuleren van gemeenschapsvormende activiteiten in de kernen zoals onder meer dorpshuis, ...
- Stimuleren van het verenigingsleven.
- Initiatieven met betrekking tot het garanderen van een brede bevolkingssamenstelling door het aanbieden van diensten en infrastructuur waar (jonge) gezinnen interesse voor hebben (levering aan huis, kinderopvang, aangename leefomgeving, hoge belevingswaarde en een meervoudig gebruik van het landschap ...).
- Initiatieven die de sociale cohesie versterken en het sociaal isolement beperken zoals het creëren of versterken van dorpsnetwerken, dorpshuizen, dorpsrestaurants, volkstuinten, ...).

Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving

Deze maatregel wordt niet uitgevoerd. De financiële middelen van deze maatregel worden bij de maatregel "Omgevingskwaliteit Samenwerking" gevoegd.

3.1.2 Plattelandsontwikkeling in uitvoering van Platteland Plus

Platteland Plus

=> focus op plattelandseconomie in brede zin, geen expliciete link met landbouw

**REALISATIE VAN DOELSTELLING 1:
ondersteunen van kwaliteitsvol ondernemerschap in het landelijk gebied**

ACTIE 1.4

Toerisme en recreatie verder ontwikkelen, versterken van de distributie van landbouw- en streekproducten¹⁷

- Initiatieven met als doel de recreatieve beleving te verbreden en te versterken, zoals het introduceren van innovatieve duiding die de waarde en authenticiteit van (landbouw)landschappen in beeld brengen.
- De streekeigen attracties sterker benutten en ontwikkelen (bloesems én oogst in Haspengouw, Asperges in Kinrooi, melk en ijs in de omgeving van Peer en de Maasvallei, Haspengouw / Melkvee in Noordoost-Limburg, ...).
- Het platteland beter ontsluiten voor de verschillende gebruikers, verbreden van doelgroepen en het gebruik en het comfort van de toeristisch-recreatieve infrastructuur.
- Verbreding en verdieping van bestaande toeristisch-recreatieve structuren zoals het fietsknooppunten netwerk, het ruiternetwerk, het wandelnetwerk, ...
- Versterken van organisatie, communicatie en samenwerking tussen uitbaters en organisatoren van attracties en actoren die actief zijn in toerisme en recreatie.

¹⁷ Voor zover deze niet in aanmerking komen binnen OKW Investerings/OKW Samenwerking.

- Bevorderen van de kwaliteit, de organisatie, communicatie en samenwerking van logies op het platteland.
- Stimuleren en versterken van de verwerking en verdeling van hoeve- en streekproducten.
- Optimaliseren en versterken van de distributie van landbouw- en streekproducten (bv. verhoging aantal verkooppunten, digitaal aanbod & afhaalpunten, integratie aanbod in supermarkten, ...)
- Erfgoed in functie van een toeristische meerwaarde (bv. cultuurhistorisch erfgoed, immaterieel erfgoed, natuurlijk erfgoed, landbouwkundig erfgoed, restauratie van typische en beeldbepalende erfgoedelementen voor het platteland,...) in stand houden en beter ontsluiten.

ACTIE 1.5

Innovatief ondernemerschap op het platteland stimuleren

- Initiatieven met betrekking tot innovatief ondernemerschap zoals:
 - nieuwe productontwikkeling
 - vergroten van de kwaliteit van producten en productieprocessen (verbreden en verdiepen van ambachtelijke productie, ...)
 - ondernemers ondersteunen bij het ontwikkelen of toepassen van vernieuwingen onder meer door gericht advies en kennisverspreiding, ...
 - stimuleren van de oprichting en ontwikkeling van micro-ondernemingen
 - stimuleren van samenwerkingsverbanden en netwerkvorming
 - begeleiden van nieuwe ontwikkelingen in de dienstverlening, zorg en educatie, toerisme en recreatie, ...
- Stimuleren van samenwerking tussen agrarische en niet-agrarische ondernemers (verwerking, outdoor activiteiten, paardenhouderijen; ...);
- Initiatieven die vraag en aanbod van de arbeidsmarkt voor doelgroepen verbinden (seizoensarbeid, para agrarische bedrijvigheid, ...);
- Hergebruik van gebouwen voor nieuwe zone-eigen functies.

ACTIE 1.6

Tewerkstelling behouden en creëren door het ondersteunen van nieuwe ontwikkelingen in de detailhandel en diensten

- Introduceren van (ver)nieuwe(nde) initiatieven met betrekking tot het clusteren van handel en diensten, het verbreden van de activiteiten, een tijdelijk aanbod, ...
- Verder differentiëren van de aard en de vorm van handelszaken onder meer door het aanpassen van winkels door toevoeging van een dienstencentrum, bijkomende diensten het realiseren van verplaatsbare winkels, ...
- Innovatie in de bevoorrading van de detailhandel onder meer door het concentreren van handelsactiviteiten in een gemeenschappelijke ruimte, het coördineren van leveringen om de kosten te reduceren, het bundelen van aankopen, het aangaan van samenwerkingsvormen tussen grootschalige detailhandel en de kleinschalige handelszaken, ...
- Versterken van de innovatiekracht en ondernemerschap van kleinhandel en ambacht.
- Versterken van de samenwerking tussen handelszaken onder meer inzake klantenverwerving, verkoop van plaatselijke producten, het realiseren van nieuwe communicatievormen en het aanbieden van bijkomende diensten aan de klanten.
- Versterken van de digitale bereikbaarheid en de levering op vraag.
- Organiseren van mobiele diensten, e-diensten, ophaalpunten, ...
- Versterken van de sociale economie om de tewerkstellingkansen voor arbeidsmarktzwakke personen te verbeteren.
- Aanbieden van een dienstverlening op maat (gericht op verhogen van comfort, het beperken van de eenzaamheid, het beperken van mobiliteitsarmoede, ...)
- Stimuleren van gemeenschapsvormende activiteiten zoals een dorps huis en dit koppelen aan de creatie van tewerkstelling.
- Creëren van tewerkstelling via leveren van dagelijkse goederen aan mobiliteitsarme gezinnen (na elektronische bestelling).
- Sociale economie inschakelen voor leveringen aan huis. De levering van producten kan mogelijk gebundeld worden met de levering van warme maaltijden.

3.2 Plattelandsontwikkeling in uitvoering van flankerende (sectorale) doelstellingen en programma's

ACTIE 1.1

De landbouwsector versterken via innovaties in verticale verbreding

Ruimtelijke Ordening:

- individuele begeleiding van landbouwers bij het inplanten van nieuwe gebouwen en constructies¹⁸
- creëren van ruimere ontwikkelingsmogelijkheden voor landbouwers nabij woongebied.

Dienst Landbouw en Platteland:

- marketing, optimaliseren en versterken van de distributie van streekproducten.

ACTIE 1.2

De landbouwsector versterken via innovaties in horizontale verbreding

VLM:

- nieuwe beheersovereenkomsten op niveau Vlaanderen.

Onderzoeksinstellingen:

- onderzoek en ontwikkeling.

ACTIE 2.2

Een geïntegreerde landschapszorg bevorderen

ANB:

- natuurinrichtingsprojecten (gebiedsgericht en collectief inrichten van de natuurverbindingen, en valleigebieden).

ADLO - Agentschap voor Landbouw en Visserij, Afdeling

Duurzame Landbouwwontwikkeling:

- agro-forestry stimuleren en begeleiden.

ACTIE 3.1

Sociale samenhang en betrokkenheid van plattelandsgemeenschappen verhogen

Financiering door lokale budgetten:

- vernieuwen van dorpskernen.

ACTIE 3.2

Welzijn van kwetsbare groepen verhogen

Welzijn, Woonbeleid en Ruimtelijke Ordening:

- aanbieden van woningen voor doelgroepen als alternatief van de te grote, onaangepaste en moeilijk te beheren geïsoleerde woningen (gericht op het verhogen van het comfort, het beperken van de eenzaamheid, het beperken van de mobiliteitsarmoede)
- initiatieven die de begeleiding naar aangepaste woningen organiseren en faciliteren
- verbreden van de bevolkingssamenstelling door het behouden en aantrekken van bewoners die bewust kiezen om op het platteland te wonen.

ACTIE 3.3

Zorgverlening op het platteland optimaliseren

Welzijn

Optimaliseren van fysieke toegang tot zorgvoorzieningen.

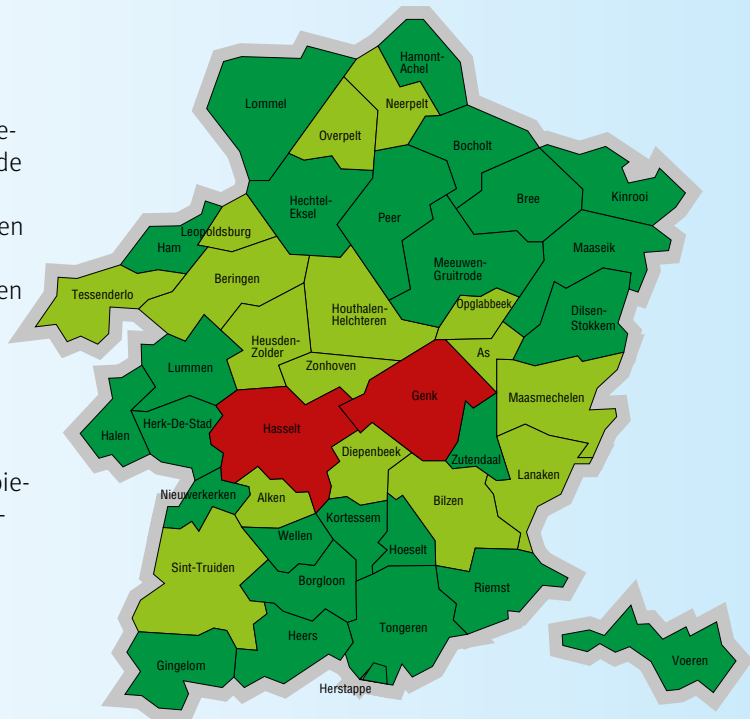
3.3 Toepassingsgebied

¹⁸ Initiatieven met betrekking tot het verfraaien van de omgeving van agrarische gebouwen en constructies zijn gekend (erfplanting, ...). Er is echter ook nood aan een beleidskader en begeleiding van landbouwers met een uitbreidingsbehoefte in de omgeving van woongebied. Hiervoor kunnen een methodologie en goede praktijkvoorbeelden uitgewerkt worden.

Toepassingsgebied Omgevingskwaliteit OKW - Investerings OKW - Samenwerking

Het toepassingsgebied van de maatregel OKW Investerings zijn de plattlandsgebieden in Limburg (de donkergroen ingekleurde gebieden) tenzij de locatie van uitvoering over verschillende aangrenzende gemeenten loopt, dan moet er min. één aangrenzende gemeente in het plattlandsgebied liggen en liggend e andere gemeenten in het plattlandsgebied met verstedeljkingsdruk (de lichtgroen ingekleurde gebieden).

Het toepassingsgebied van de maatregel OKW Samenwerking zijn de plattlandsgebieden en de gemeenten in het plattlandsgebied met verstedeljkingsdruk.

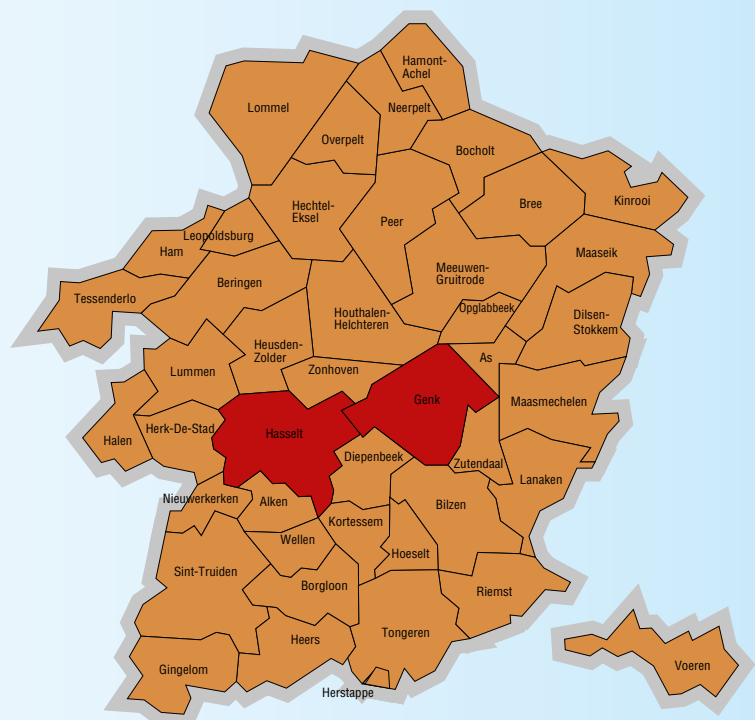
Legende

- Plattlandsgebieden
- Plattlandsgebieden met verstedeljkingsdruk
- Verstedeljk gebied

Toepassingsgebied Platteland Plus

Legende

- Platteland Plus
- Geen subsidiering mogelijk

Leadergebieden PDPO III

Legende

- PG Haspengouw
- PG Kempen en Maasland

3.4 Beoordelingscriteria

Via een impactanalyse wordt op basis van een aantal beoordelingscriteria een voorafgaande inschatting gemaakt van de effecten van een projectvoorstel op de uitvoering van het plattelandsbeleid. Effecten kunnen betrekking hebben op economische, ecologische en sociale ontwikkelingen van het platteland en nieuwe mogelijkheden en kwaliteiten die gecreëerd worden voor het platteland dankzij de projecten.

Projectvoorstellen worden hiertoe inhoudelijk en procesmatig beoordeeld.

- De inhoudelijke beoordeling heeft betrekking op de relatie van het voorstel met de doelstelling en acties van het plattelandsontwikkelingsplan. Afhankelijk van de inhoud van het plan, zullen financiële middelen beschikbaar zijn vanuit de maatregel Omgevingskwaliteit, maatregel LEADER of Platteland Plus.
- De procesmatige beoordeling heeft betrekking

op het samenwerkingsverband, de planning en de organisatie (management). Specifiek voor LEADER dient samenwerking nadrukkelijk vooropgesteld te worden via een gebiedsgebonden ontwikkelingsstrategie.

Hieronder worden een aantal algemene beoordelingscriteria aangereikt (§3.4.1 inhoudelijke beoordelingscriteria en §3.4.2 procesmatige beoordelingscriteria). Deze criteria kunnen bij de beoordeling van projecten gehanteerd worden. Via de checklist kan men nagaan in welke mate een project beantwoordt aan de vooropgestelde beoordelingscriteria. Deze lijst kan mits uitdrukkelijke motivatie en na overleg tussen de Vlaamse Landmaatschappij en het provinciebestuur van Limburg aangepast of aangevuld worden. Deze lijst van criteria is richtinggevend en niet-exhaustief. Bij elke oproep wordt telkens een specifieke lijst met beoordelingscriteria toegevoegd.

De criteria zijn vaak gelijkend voor maatregel omgevingskwaliteit, maatregel LEADER en Platteland Plus. Zowel inhoudelijk als procesmatig worden echter specifieke accenten gelegd.

3.4.1 Inhoudelijke beoordelingscriteria

De inhoudelijke beoordeling onderzoekt op welke wijze het project uitvoering geeft aan de inhoudelijke doelstellingen en acties van het plattelandsontwikkelingsplan. De analyse gaat na welke effecten beoogd en verwacht worden en of de middelen hiervoor doelmatig ingezet worden. Dit vereist een duidelijke beschrijving van doelstellingen en acties in het projectvoorstel en dit zowel kwantitatief als kwalitatief.

3.4.2 Procesmatige beoordelingscriteria

De procesmatige beoordeling onderzoekt op welke wijze het project uitvoering geeft aan de procesmatige doelstellingen en acties van het plattelandsontwikkelingsplan. De analyse gaat voornamelijk na in welke mate en op welke wijze er wordt samengewerkt.

3.4.3 Indicatoren

De beschrijving van de impact en de mogelijkheid om realisaties van doelstellingen te evalueren, wordt zoveel mogelijk opgebouwd rond kwantificeerbare indicatoren. Een lijst van indicatoren kan verder uitgewerkt worden, wanneer de verplichte indicatoren op Vlaams niveau gekend zijn.

Volgende indicatoren kunnen gehanteerd worden. Dit is een richtinggevende en niet-limitatieve opsomming en afhankelijk van de concrete doelstellingen van de projectaanvraag. Per oproep zal een definitieve lijst van indicatoren toegevoegd worden.

Indicator	Mogelijk van toepassing op maatregel of instrument
Aantal direct begunstigden: populatie die geniet van de verbeterde voorzieningen (bv. uitgedrukt in aantal personen)	Omgevingskwaliteit
Aantal jobs gecreëerd door de gesteunde acties, opgesplitst naar: <ul style="list-style-type: none"> - regulier personeel en extern gecreëerde jobs - aantal jobs per sector 	LEADER
Totale publieke uitgave	Alle projectvoorstellen
Totale investering	Alle projectvoorstellen
Aantal uitgevoerde acties	Alle projectvoorstellen
Aantal communitatie initiatieven	Alle projectvoorstellen
Oppervlakte waarop de actie betrekking heeft (ha)	Omgevingskwaliteit
Aantal landbouwbedrijven betrokken in het project	Omgevingskwaliteit en LEADER
Aantal dagen opleiding	LEADER
Aantal deelnemers aan de opleidingen	LEADER
Aantal begunstigden dat geadviseerd werd	LEADER
Aantal uitwisselingsinitiatieven	LEADER
...	

INHOUDELIJKE Beoordelingscriteria	Checklist projectvoorstel	OKW	LEA	P+
1. Uitvoering van een doelstelling of actie uit het PPOP: het project sluit aan bij de visie en doelstellingen van het provinciaal plattelandsontwikkelingsplan.	- Het project is goed uitgewerkt in duidelijke acties en alle acties geven uitvoering aan één of meerdere doelstellingen en of acties uit het PPOP.	x	x	x
	- Beschrijving en verantwoording van de opgenomen doelstelling(en) en actie(s) en de mate waarin het project hiertoe bijdraagt.	x	x	x
	- Beschrijving en verantwoording dat het project verder bouwt op initiatieven die in kader van het plattelandsontwikkelingsplan al uitgevoerd zijn.	(x)	(x)	(x)
2. Inhoudelijk geïntegreerd: het projectvoorstel is inhoudelijk opgevat als een sectoroverschrijdende benadering, waarbij het realiseren van doelstellingen voor verschillende sectoren wordt opgenomen in het project. Er worden economische, ecologische en sociale doelstellingen opgenomen.	- Aantonen welke thematische sectoren bij de uitvoering van project betrokken worden en op welke wijze een meerwaarde voor elke sector gerealiseerd wordt.	x	x	x
3. Inhoudelijk in overeenstemming met het plattelandsbeleid in brede zin: uitvoering van een doelstelling of actie van het PDPO (Plattelandsontwikkelingsplan van Vlaanderen) of andere relevante beleidsplannen met betrekking tot het platteland.	- Minstens 1 doelstelling uit het PDPO is opgenomen en verantwoord in het projectvoorstel.	x	x	/
	- Minstens 1 doelstelling uit een relevant ontwikkelingsplan met betrekking tot het platteland van de provincie Limburg is opgenomen en verantwoord in het projectvoorstel.	(x)	(x)	(x)
4. Link met landbouw en platteland	- In het project wordt aangetoond dat er een relatie is met landbouw / landbouwers en/of platteland / plattelandsbewoners wordt. Dit kan bijvoorbeeld door het betrekken van landbouwers, landbouwers als doelgroep, versterking van de landbouwsector, gebruik van lokale landbouwproducten, het versterken van de plattelandsgemeenschap, ...	x	x	/

LEGENDE

OKW maatregel Omgevingskwaliteit

LEA LEADER

P+ Platteland Plus

X noodzakelijk (indien niet voldaan wordt het projectvoorstel niet aanvaard)

(X) mogelijk, maar niet noodzakelijk (indien voldaan, krijgt het projectvoorstel een extra meerwaarde)

/ niet nodig binnen deze maatregel

¹⁹ Welke indicatoren dit juist zijn, is projectspecifiek en afhankelijk van de doelen en acties die in het project vooropgesteld worden. Het kan bv. gaan over het aantal lokale betrokkenen, aantal uitgevoerde acties, opbrengsten vanuit het project, monitoring (bv. specifieke soorten, waterkwaliteit, erosie, energieverbruik, ...), bevraging naar belevingswaarde, ...

INHOUDELIJKE Beoordelingscriteria	Checklist projectvoorstel	OKW	LEA	P+
5. Versterking van werkgelegenheid en lokale economie	- In het projectvoorstel wordt aangegeven hoe extra werkgelegenheid gecreëerd wordt (direct of indirect) en/of hoe het project bijdraagt tot een economische toegevoegde waarde van het platteland. Dit wordt ook aangetoond via een aantal indicatoren na afloop van de subsidiëring (bv. aantal tewerkgestelden, aantal bezoekers, opbrengsten, ...).	(x)	(x)	x
6. Hefboom: het project heeft een hefboomeffect. Dit vertaalt zich onder meer in het vernieuwend karakter (zie punt 8), de voorbeeldfunctie, de overdraagbaarheid naar andere gebieden en verspreiding van de baten van het project naar (potentieel) geïnteresseerden.	- In het projectvoorstel wordt gemotiveerd hoe de voorgestelde ideeën en/of de gebruikte methodes: - een meerwaarde / voorbeeld kunnen zijn voor andere plattelandsgebieden - hoe kennis wordt uitgedragen - nieuwe ontwikkelingen gefaciliteerd worden.	(x)	(x)	(x)
	- In het projectvoorstel wordt het beheer en de nazorg van het project en de structurele verankering na afloop van subsidiëring aangetoond en verantwoord.	x	x	x
7. Gebiedsgericht maatwerk: de problematiek of methodiek is specifiek gericht op het projectgebied.	- Aanduiden op basis van welke criteria het projectvoorstel gebiedsgericht is (thematisch en/of methodologisch), bv. door specifieke gebiedskenmerken, problematieken en kansen op kaart weer te geven, verwijzing naar achtergrondstudies, het voortraject, onderzoek en visies die de problematiek aantonen, ...	x	x	x
8. Innovatief en gedifferentieerd: het projectvoorstel kiest voor een nieuwe benadering van het omgaan met knelpunten, werkt een nieuw concept uit en/of draagt bij tot kennisontwikkeling in plattelandsgebieden. Het project geeft op een innovatieve manier invulling aan een reële nood op het platteland.	- In het projectvoorstel aan te tonen welke aspecten getuigen van een vernieuwende benadering.	x	x	x
	- Het project is geen deel van de reguliere budgetten van de promotor. De subsidie wordt ingezet als impulssubsidie en projectsubsidie en niet als structurele ondersteuning van de organisatie.	x	x	x
9. Duurzaam karakter: het project genereert een positieve impact op lange termijn en het creëert een duidelijke meerwaarde die zonder de inzet van middelen niet zou worden gerealiseerd.	- Beschrijving en verantwoording van de verwachte output en opsomming van kwalitatieve en/of kwantitatieve indicatoren die gebruikt kunnen worden in functie van de evaluatie van de doelstellingen van het project bij start en afloop van de subsidie ¹⁹ .	x	x	x

PROCESMATIGE Beoordelingscriteria	Checklist projectvoorstel	OKW	LEA	P+
1. Structureel samenwerkingsverband: de projectpartners hebben een overeenstemming over de werking van het samenwerkingsverband. De project-partners hebben een sterke organisatorische structuur voor de sturing van het samenwerkingsverband. Bij voorkeur is de samenwerking sectoroverschrijdend. De projectpartners kennen elkaar voldoende, zijn op de hoogte van elkaars werkgebied, betwisten elkaars aanspraken op ieders domein niet.	- Via een beschrijving van de structuur van de betrokken projectpartners toont het projectvoorstel aan dat tussen verschillende partners sectoroverschrijdend wordt samengewerkt.	x	x	x
	- Er is duidelijkheid wie de regie voert, over de samenwerking, over de taken en verantwoordelijkheden.	x	x	x
	- De projectorganisatie en het participatietraject wordt beschreven.	x	x	x
	- De samenwerking heeft betrekking op initiatieven of structuren die niet met reguliere middelen ontwikkeld kunnen worden.	x	x	x
2. Lokale verankering creëert meerwaarden: het samenwerkingsverband heeft een sterke lokale verankering, het project komt bottom-up tot stand. Het betrekken van lokale projectpartners versterkt de haalbaarheid van het project.	- In het projectvoorstel wordt aangetoond dat het initiatief wordt gedragen door lokale actoren, door onder meer een sterke betrokkenheid van bedrijven, particulieren en / of doelgroepen. De lokale actoren zijn deel van het partnerschap (actief of passief). Samenwerking tussen vrijwilligers en professionelen is een indicatie van het sociaal-maatschappelijk draagvlak en wordt als een meerwaarde aanzien.	(x)	x	(x)
3. Duurzaam karakter van de samenwerking: de projectpartners waarborgen positieve effecten op lange termijn.	- De projectpartners ondertekenen een intentieverklaring tot het verder zetten van het project / nazorg van het project na de subsidiëring.	x	x	x
	- De projectpartners bieden een garantie van nazorg na afronding van het project en van continuïteit na afloop van de cofinanciering (zie ook inhoudelijk beoordelingscriterium 6).	x	x	x
	- De aanvrager kan aantonen over de juiste expertise en uitrusting te beschikken voor de uitvoering en latere exploitatie van het project.	x	x	x

LEGENDE

OKW maatregel Omgevingskwaliteit

LEA LEADER

P+ Platteland Plus

X noodzakelijk (indien niet voldaan wordt het projectvoorstel niet aanvaard)

(X) mogelijk, maar niet noodzakelijk (indien voldaan, krijgt het projectvoorstel een extra meerwaarde)

/ niet nodig binnen deze maatregel

PROCESMATIGE Beoordelingscriteria	Checklist projectvoorstel	OKW	LEA	P+
4. Haalbaarheid door capaciteit en competenties: de projectpartners beschikken over voldoende mensen en middelen en hebben de competenties die nodig zijn om het doel te bereiken.	Het projectvoorstel toont de deskundigheid en specifieke competenties aan in relatie tot de voorgestelde acties van het project. Er wordt met andere woorden duidelijk omschreven hoe de competenties zullen ingezet worden.	x	x	x
	Het projectvoorstel geeft informatie over referenties, capaciteit en het organiserend vermogen van de promotor en de projectpartners.	x	x	x
5. Haalbaarheid door de gebruikte methode: de voorgestelde methode biedt voldoende garantie voor het bereiken van de doelen en reikt een kader aan voor het oplossen van problemen.	Er wordt gemotiveerd hoe de middelen worden ingezet voor de acties. Hierbij wordt voldoende aandacht besteed aan de inzet van middelen in functie van zowel voorbereiding, uitvoering als nazorg van het project.	x	x	x
	De acties zijn gekoppeld aan een realistisch ingeschatte looptijd.	x	x	x
6. Evaluatie en bijsturing: de projectpartners bekijken met tussenfasen de voortgang van het project en de samenwerking kritisch en sturen bij waar nodig.	Tussentijdse evaluatie en eindevaluatie wordt voorzien via realistische indicatoren gekoppeld aan de doelstellingen van het project (bv. aantal acties, betrokken actoren bij aanvang en tussentijds, ...).	x	x	x

Colofon

UITGAVE

De deputatie van de provincieraad van Limburg
Herman Reynders, gouverneur-voorzitter
Frank Smeets, Ludwig Vandenhove,
Igor Philtjens, Erik Gerits,
Jean-Paul Peuskens, Inge Moors, gedeputeerden,
en Renata Camps, provinciegriffier

V.U. Bruno Bamps, directeur Directie Economie,
Europa, Landbouw en Platteland, provincie
Limburg, Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt

TEKST Antea Belgium nv
Roderveldlaan 1, 2600 Antwerpen

COÖRDINATIE EN EINDREDACTIE Geoffrey Meykens,
Caroline Steensels, Wim Tollenaers en Koen Dirix,
Dienst Landbouw en Platteland, provincie Limburg

VORMGEVING Hilde Winters, Grafische Producties,
Informatie en Communicatie, provincie Limburg

FOTOGRAFIE Guido Sweron, Monique Bogaerts en
Robin Reynders, Grafische Producties, Informatie en
Communicatie, provincie Limburg,

DRUKWERK Printkamer, Facilitair Beheer,
provincie Limburg

D 2016/5.857/004